

UVODNA RIJEČ

Poštovane kolegice, poštovani kolege,

Ovaj Glasnik spaja dva naša najvažnija događaja u Hrvatskom diplomatskom klubu: Dan međunarodnog priznanja RH - za koji je ove godine naš novi počasni član general zbora u miru Mirko Šundov održao važno predavanje, koje je po tradiciji objavljeno i u prigodnoj knjižici - i drugi nam važan događaja: Dan hrvatske diplomacije, uoči kojeg smo objavili knjižicu s izlaganjem Mirka Šundova te s ostalim sadržajem koji je bio vezan uz ovogodišnji Dan međunarodnog priznanja RH. Tu knjižicu, koja je ionako posebno izdanje Glasnika, po običaju koji sam uveo i održavao u proteklih nekoliko godina, uvrštavamo u ovaj broj Glasnika.

Koristim priliku da vam svima čestitam Dan hrvatske diplomacije!

Emilio Marin, predsjednik HDK-a

SADRŽAJ

Dan Međunarodnog priznanja Republike Hrvatske	str. 2
Gordan Grlić Radman, ministar vanjskih i europskih poslova u Vladi Republike Hrvatske	str. 5
Emilio Marin, Predsjednik Hrvatskog diplomatskog kluba	str. 12
Predavanje dr. sc. Mirko Šundov, general zbora (u mirovini)	
VOJNA / OBRAMBENA DIPLOMACIJA U SUVREMENOM SVIJETU	str. 15
1. UVOD	str. 16
2. NASTANAK I RAZVOJ VOJNE DIPLOMACIJE	str. 17
3. POJAM, ULOGA I CILJEVI VOJNE I OBRAMBENE DIPLOMACIJE	str. 22
4. ULOGA I ZADAĆE VOJNIH / OBRAMBENIH PREDSTAVNIKA I IZASLANIKA	str. 28
5. REFORMA / PROMJENE SUSTAVA VOJNIH / OBRAMBENIH IZASLANIKA	str. 37
6. ZAKLJUČNO	str. 42
Popis izdanja HDK-a	str. 49

Hrvatski diplomatski klub
Croatian Diplomatic Club

DAN MEĐUNARODNOG PRIZNANJA
REPUBLIKE HRVATSKE
15. siječnja 2026.

THE DAY OF INTERNATIONAL RECOGNITION
OF THE REPUBLIC OF CROATIA
January 15th 2026

Svečanost održana 15. siječnja 2026. u
Ministarstvu vanjskih i europskih poslova u Zagrebu

Celebration held on January 15th 2026, the premises
of the Ministry of Foreign and European Affairs in Zagreb

Uvod

U organizaciji Hrvatskog diplomatskog kluba i Ministarstva vanjskih i europskih poslova 14. siječnja 2026. godine u prostorijama Ministarstva vanjskih i europskih poslova održana je svečanost povodom 34. obljetnice međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Na početku svečanosti okupljenima su se obratili predsjednik Hrvatskog diplomatskog kluba prof. emerit. dr. sc. veleposlanik Emilio Marin, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora g. Andro Krstulović Opara, zastupnik u Hrvatskom saboru te ministar vanjskih i europskih poslova dr. sc. Gordan Grlić Radman.

Nakon uvodnih pozdrava, uvaženi predavač dr. sc. Mirko Šundov, general zbora (u mirovini) održao je predavanje na temu „Vojna /obrambena diplomacija u suvremenom svijetu“.

Po završetku predavanja uslijedila je panel rasprava pod nazivom „Međunarodna perspektiva Republike Hrvatske jučer – danas – sutra“ u kojoj su sudjelovali dr. sc. Franjo Gregurić, predsjednik Vlade Republike Hrvatske 1991. – 1992., dr. sc. Mate Granić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske 1991. – 2000. i ministar vanjskih poslova 1993. – 2000. i

Introduction

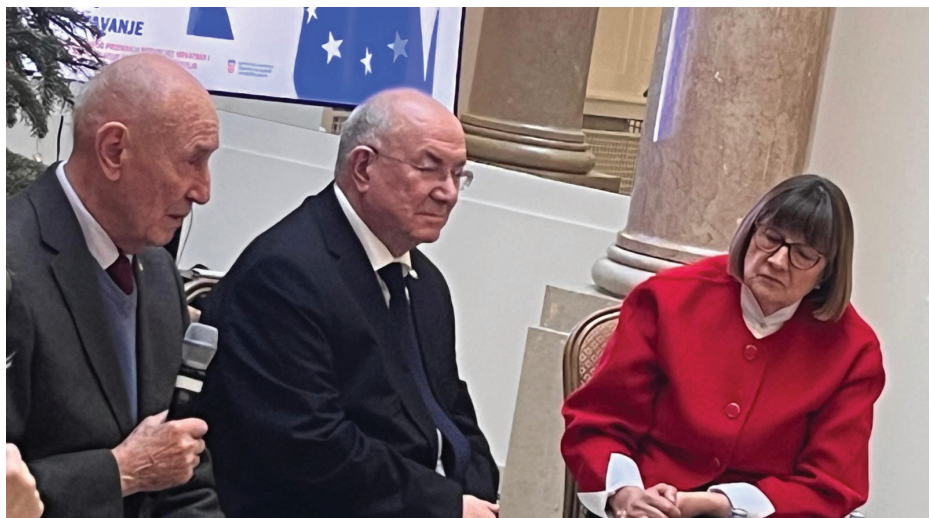
The Croatian Diplomatic Club and the Ministry of Foreign and European Affairs organised a ceremony which was held on 14 January, 2026 at the premises of the Ministry of Foreign and European Affairs to mark the 34th anniversary of the international recognition of the Republic of Croatia. At the beginning of the ceremony, the gathering was addressed by Prof. Emeritus and Ambassador Emilio Marin, the President of the Croatian Diplomatic Club, Mr. Andro Krstulović Opara, the envoy to the President of the Croatian Parliament and a member of the Croatian Parliament and Dr Gordan Grlić Radman, the Minister of Foreign and European Affairs.

After the introductory remarks, the distinguished lecturer Dr Mirko Šundov, Chief of General Staff of the Armed Forces of Croatia from 2016 until 2020, held a lecture entitled “Military/Defence Diplomacy in the Contemporary World”.

The lecture was followed by a panel discussion entitled “International Perspective of the Republic of Croatia Yesterday – Today – Tomorrow” with Dr Franjo Gregurić, Prime Minister of the Republic of Croatia 1991 – 1992, Dr Mate Granić, Deputy Prime Minister of the Republic of Croatia

mr. sc. Zdravka Bušić, pročelnica kabineta predsjednika Republike Hrvatske 1991. – 1995. Moderatorica panela bila je prof. dr. sc. Mirjana Kujundžić Tiljak.

1991 – 2000 and Minister of Foreign Affairs 1993 – 2000, and Zdravka Bušić, MSc, Head of the Cabinet of the President of the Republic of Croatia 1991 – 1995. The panel was moderated by Prof. Mirjana Kujundžić Tiljak.

**Gordan Grlić Radman, ministar
vanjskih i europskih poslova u
Vladi Republike Hrvatske**

Poštovani gospodine Opara,
Poštovani dr. Greguriću,
Poštovani dr. Graniću,
Vostra Eccellenza Reverendissima,
nunzio apostolico Lingua,
Poštovana gospodo Bušić,
Poštovani dr. Šundov,
Poštovani dr. Marin,
Poštovane dame i gospodo,

- All'inizio vorrei inviare un saluto cordiale al arcivescovo Lingua. Eccellenza Reverendissima, Le porgo i miei più sinceri auguri di un Santo Natale e di un prospero Anno Nuovo. Che la luce di questo giorno porti pace e gioia nella Sua vita e nel Suo ministero, guidando le relazioni tra la Croazia e la Santa sede verso nuovi ottimi traguardi basati su rispetto e valori comuni. Grazie per la Sua vicinanza e amicizia per il popolo croato. Mi fa piacere sentire che anche il Santo Padre ha riconosciuto e menzionato nel Suo discorso gli Accordi di Dayton descrivendoli come "segni di coraggiosa speranza preziosi per il nostro tempo" e dicendo che „trent'anni fa posero fine alla sanguinosa guerra in Bosnia ed Erzegovina e che, nonostante le difficoltà e le tensioni, hanno aperto la

**Gordan Grlić Radman, Minister
of Foreign and European Affairs
in the Government of the
Republic of Croatia**

Dear Mr Opara,
Dr Gregurić,
Dr Granić,
Your Most Reverend Excellency
Nuncio Lingua,
Mrs Bušić,
Dr Šundov,
Dr Marin,
Ladies and Gentlemen,

- First, I would like to extend a cordial greeting to Archbishop Lingua. Your Excellency, I offer you my most sincere wishes for a Happy Christmas and a prosperous New Year. May the light of this day bring peace and joy to your life and ministry, guiding relations between Croatia and the Holy See toward new, excellent goals based on respect and shared values. Thank you for your closeness to and friendship with the Croatian people. I am pleased to hear that the Holy Father also recognised and mentioned the Dayton Accords in his address, describing them as "signs of courageous hope, precious for our time," and saying that "thirty years ago they put an end to the bloody war in Bosnia and Herzegovina and that, despite

possibilità ad un futuro più prospero e armonioso“. Grazie.

- Veliko mi je zadovoljstvo obratiti vam se povodom Dana međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i Dana mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.
- Kada danas govorimo o priznanju naše države, ne prisjećamo se samo diplomatskog događaja. Prisjećamo se jednog od ključnih trenutaka naše nacionalne povijesti – trenutka kada je svijet konačno priznao ono što smo mi Hrvati znali generacijama: Hrvati su narod sa tisućljetnom državno-pravnom tradicijom, nacionalnim identitetom i kulturom i kao takav ima neotuđivo pravom na slobodu i suverenost.
- Međunarodno priznanje 1992. predstavlja modernu međunarodnopravnu potvrdu stoljetne samobitnosti hrvatskog naroda koja postoji još od vremena hrvatskih kneževa i kraljeva te tadašnjeg međunarodnog subjektiviteta priznatog 7. lipnja 879. godine od pape Ivana VIII. u ime Svete Stolicе, preko zasebnog položaja u kasnijim višenacionalnim tvorevinama pa sve do stvaranje moderne hrvatske države kakvu je danas poznajemo.
- Usprkos stoljeća tuđe vlasti i političkih ograničenja, hrvatski je narod sačuvao svoj jezik, vjeru i

the difficulties and tensions, they opened the possibility of a more prosperous and harmonious future.” Thank you.

- It is a great pleasure for me to address you upon the Day of International Recognition of the Republic of Croatia and the Day of Peaceful Reintegration of the Croatian Danube Region.
- When we talk about the recognition of our state today, we are not just remembering a diplomatic event. We are remembering one of the key moments in our national history – the moment when the world finally recognised what us Croats have known for generations: Croats are people with a thousand-year-old state and legal tradition, national identity and culture, and as such have the inalienable right to freedom and sovereignty.
- The international recognition of 1992 represents a modern international legal confirmation of the centuries-old identity of the Croatian people, which has existed since the time of the Croatian princes and kings and the then international subjectivity recognised on 7 June, AD 879 by Pope John VIII on behalf of the Holy See, through a separate position in later multinational formations, all the way to the creation of the modern Croatian state as we know it today.

tradicije, običaje i osjećaj pripadnosti. I kada Hrvatske nije bilo na političkim kartama, ona je snažno kucala u srcima svoga puka.

- Kraj 20. stoljeća donio je povijesnu prekretnicu. Pad komunističkih diktatura širom Europe otvorio je prostor slobodi i demokraciji.
- Hrvatski je narod 1990. godine, na prvim višestranačkim izborima, jasno odabrao samostalnost dok nas je na referendumu održanom 1991. (godine), više od 93 posto odabralo neovisnost od (Socijalističke Federativne Republike) Jugoslavije.
- Nažalost, naša odluka nije bila dočekana s dijalogom, već agresijom. Hrvatska se suočila s ratom, razaranjem i golemim ljudskim stradanjima.
- Jugoslavenska narodna armija, podržana srpskim snagama, pokrenula je brutalnu agresiju protiv Hrvatske, označivši početak Domovinskog rata.
- Vukovar, Dubrovnik, Osijek; Vinkovci, Zadar, Šibenik; Karlovac, Sisak, Petrinja; Glina, Hrvatska Kostajnica, ali brojni drugi gradovi te područja su postali simboli hrvatskog otpora i žrtve. Civilni branitelji i njihove obitelji platili su strašnu cijenu za temeljno pravo na slobodu i državnost.
- Svijet je, s druge strane, predugo izbjegavao jasno određivanje pre-

- Despite centuries of foreign rule and political restrictions, the Croatian people preserved their language, religion, traditions, customs, and sense of belonging. Even when Croatia was not on the political map, it beat strongly in the hearts of its people.
- The end of the 20th century brought a historical turning point. The fall of communist dictatorships across Europe opened the path to freedom and democracy.
- In 1990, in the first multi-party elections, the Croatian people clearly chose independence, while in the referendum held in 1991, more than 93 percent of us chose independence from (the Socialist Federal Republic of) Yugoslavia.
- Unfortunately, our decision was not met with dialogue, but with aggression. Croatia faced war, destruction, and immense human suffering.
- The Yugoslav National Army, supported by Serbian armed forces, launched a brutal aggression against Croatia, marking the beginning of the Croatian War of Independence.
- Vukovar, Dubrovnik, Osijek, Vinkovci, Zadar, Šibenik, Karlovac, Sisak, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica, and numerous other towns in Croatia became symbols of Croatian resistance

ma velikosrpskim pokretačima i nositeljima sukoba. No, predvođeni vizijom predsjednika Franje Tuđmana, hrvatska politika, hrvatska dijaspora, ali i prvi hrvatski diplomati, neumorno su lobirali u svjetskim prijestolnicama, ukazujući na hrvatsko pravo na samoodređenje i obrambeni rat protiv Jugoslavenske narodne armije.

- Međunarodno priznanje stoga nije došlo niti slučajno niti lako. Ono je stiglo kao posljedica naše ustrajnosti, teških žrtava i značajnih uspjeha na bojištu.
- Ministri vanjskih poslova Europske zajednice (EZ) donijeli su u noći 16. na 17. prosinca 1991. na njemačku inicijativu, odluku da se (pod određenim uvjetima) ide prema međunarodnom priznanju Hrvatske i Slovenije. Dogovoreno je da će se sam čin priznanja provesti 15. siječnja 1992.
- 19. prosinca 1991. Island je, (na poticaj njemačke diplomacije) prvi priznao Hrvatsku kao suverenu državu. Njemačka je sukladno obećanju njemačkog kancelara Helmuta Kohla priznala Hrvatsku i Sloveniju neposredno prije Božića 1991.
- Posebno važan trenutak slijedio je 13. siječnja, kada je stiglo priznanje Svete Stolice. Odluka Svetog Oca Ivana Pavla II. bila je čin iznimne moralne i političke važno-

and sacrifice. Civilians, Croatian soldiers and their families paid a terrible price for the fundamental right to freedom and statehood.

- The world, on the other hand, had for too long avoided a clear determination of the Greater Serbian initiators and bearers of the conflict. However, led by the vision of President Franjo Tuđman, Croatian politics, the Croatian diaspora, and the first Croatian diplomats tirelessly lobbied in world capitals, pointing to Croatia's right to self-determination and a defensive war against the Yugoslav National Army.
- Therefore, international recognition did not come by chance or easily. It came as a result of our perseverance, heavy sacrifices, and significant success on the battlefield.
- On the night of 16-17 December 1991, the Foreign Ministers of the European Community (EC) decided, at the initiative of Germany, to move towards international recognition of Croatia and Slovenia (under certain conditions). It was agreed that the act of recognition itself would take place on 15 January 1992.
- On 19 December, 1991, at the instigation of German diplomacy, Iceland was the first to recognise Croatia as a sovereign state. Ger-

sti jer je djelovao kao poticaj drugima na djelovanje.

- I onda konačno, samo dva dana kasnije, 15. siječnja 1992. Hrvatsku su službeno priznale sve države Europske zajednice i mnoge druge države u Europi i svijetu. Zato danas slavimo taj dan.
- Proces priznanja nastavio se diljem svijeta, da bi 22. svibnja 1992. godine Hrvatska postala punopravna članica Ujedinjenih naroda. Podizanje naše zastave u New Yorku bilo je snažan simbol – potvrda svijeta kako Hrvatska postoji, slobodna, neovisna, punopravna članica međunarodne zajednice.

many, in accordance with the promise of German Chancellor Helmut Kohl, recognised Croatia and Slovenia just before Christmas 1991.

- A particularly important moment followed on January 13, when the recognition of the Holy See arrived. The decision of the Holy Father John Paul II was a deed of exceptional moral and political importance because it was an incentive for others to act.
- And then finally, just two days later, on 15 January, 1992, Croatia was officially recognised by all the countries of the European Community and many other countries in Europe and the world, which is why we celebrate it on this date.
- The recognition process continued around the world, and on 22 May 1992 Croatia became a full member of the United Nations. Raising our flag in New York was a powerful symbol, a confirmation to the world that Croatia exists, a free, independent and full member of the international community.
- It is important to note here that, despite all the recognition, peace came to Croatia only in 1995, when due to the military operations Flash and Storm we liberated the central part of Croatia, and in alliance with the Croatian Defence Council and the Army of Bosnia

- Ovdje je važno napomenuti kako je, usprkos svih priznanja, mir u Hrvatsku stigao tek 1995. godine, kada smo, kroz vojno-redarstvene operacije Bljesak i Oluju oslobodili središnji dio Hrvatske, a u savezništvu s Hrvatskim vijećem obrane i Armijom BiH velike dijelove Bosne i Hercegovine - što je dovelo do potpisivanja Daytonskog sporazuma i prestanka rata u Bosni i Hercegovini.
 - Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja 15. siječnja 1998. godine proizašla je iz navedenih vojnih pobjeda, ali i međunarodnog priznanja hrvatskih granica do kojeg je došlo 15. siječnja 1992. Tako su se dva važna datuma hrvatske povijesti na znakovit način preklapila.
 - Važno nam je trajno zapamtiti: Međunarodno priznanje Hrvatske nije bilo dar. Ono je izboreno žrtvom, jedinstvom i vjerom. Ostvarili su ga prije svega branitelji koji su obranili naše domove. A sve to je bilo moguće jer su hrvatski narod i hrvatski građani bili nepokolebljivi i postojani, hrabri i ustrajni u borbi za slobodu.
 - Iz naše perspektive, priznanje je značilo i znači mnogo više od političke legitimnosti. Ono je potvrda naše povijesti i podsjetnik kako i mali narodi, vođeni uvjerenjem i hrabrošću, mogu oblikovati vlastitu sudbinu.
- and Herzegovina, large parts of Bosnia and Herzegovina, which led to the signing of the Dayton Agreement and the end of the war in Bosnia and Herzegovina.
- The peaceful reintegration of the Croatian Danube region on 15 January 1998 resulted from the aforementioned military victories, but also from the international legal recognition of Croatia's borders which occurred on this date. Thus, two important dates in Croatian history overlapped in a significant way.
 - It is important for us to remember the following: Croatia's international recognition was not a gift. It was won through sacrifice, unity and faith. It was achieved above all by the Croatian soldiers who defended our homes. And all of this was made possible because the Croatian people and Croatian citizens were steadfast and persistent, brave and persevering in the fight for freedom.
 - From our perspective, recognition meant and means much more than political legitimacy. It is a confirmation of our history and a reminder that even small nations, guided by conviction and courage, can shape their own destiny.
 - Today, Croatia is a member of the European Union, NATO, and the United Nations, and we are close

- Danas je Hrvatska članica Europske unije, NATO-a i Ujedinjenih naroda – nadomak smo članstvu u OECD-u.
 - To uz sva prava donosi i velike odgovornosti: istina o prošlosti se mora njegovati, one koji su dali najviše ne smijemo zaboraviti, budućnost koju gradimo mora biti vrijedna žrtve.
 - Ovo posebno naglašavam danas, kada opet svjedočimo neizvjesnostima, novim razgraničenjima i tektonskim promjenama u svjetskom ustroju.
 - Neka nas priča o međunarodnom priznanju Republike Hrvatske nadahne. Neka nas podsjeti kako sloboda nikada i nikomu nije zajamčena, kako se suverenost mora čuvati te kako je jedinstvo naša najveća snaga. Naš zalog za budućnost.
 - A upravo za budućnost je bitno naglasiti, neka naši mladi ne zaborave: vjera – čak i kada svijet oklijeva – može promijeniti tijek povijesti – jer međunarodno priznanje Hrvatske nije bio samo povijesni trenutak – bio je to trijumf naroda koji je odbio biti utišan.
- to gaining membership in the OECD
 - Along with all rights, this also requires great responsibilities: the truth about the past has to be cherished, we cannot forget those who gave the most, and the future we build has to be worth the sacrifice.
 - I especially emphasise this today, when we are once again witnessing uncertainties, new demarcations, and tectonic changes in the world order.
 - May the story of the international recognition of the Republic of Croatia inspire us. Let it remind us that freedom is never guaranteed to anyone, that sovereignty must be preserved, and that unity is our greatest strength. Let this be our pledge for the future.
 - And it is important to emphasise this for the future, so that our young people not forget: faith, even when the rest of the world hesitates, can change the course of history, because the international recognition of Croatia was not just a historical moment, it was the triumph of a people who refused to be silenced.

Emilio Marin, predsjednik Hrvatskog diplomatskog kluba

Poštovane, poštovani,

Okupili smo se na već tradicionalnom proslavljanju Dana međunarodnog priznanja RH, tradicionalnom kako za HDK tako i za MVEP, a od prije nekog vremena i na već, smijemo reći, tradicionalnoj zajedničkoj proslavi.

Slijedom opredjeljenja našeg Kluba od prije nekoliko godina da za ovaj dan pozivamo kao glavne govornike osobe koje nisu izvorno bile u vezi s diplomacijom, pogotovo ne s karijernom diplomacijom, ali koje u svom djelovanju i danas promiču ugled RH i time doprinose stalnom potvrđivanju međunarodnog priznanja svekolikih postignuća hrvatskog naroda i njegovih pojedinaca, građana RH, a imajući u vidu međunarodnu situaciju, ove smo godine pozvali dr. sc. Mirka Šundova, koji je od naše zadnje izborne skupštine 18. prosinca počasn član HDK.

Mirko Šundov, hrvatski general (Bračević, 15. I. 1962), diplomirao je na Fakultetu političkih znanosti u Sarajevu (1986), magistrirao (1999) te doktorirao (2007) iz područja geoznanosti na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu u Zagrebu. Sudionik je Domovinskoga rata (1991–95) tijekom kojega je među ostalim obnašao dužnosti

Emilio Marin, President of the Croatian Diplomatic Club

Ladies and Gentlemen,

We have gathered here for the already traditional celebration of the Day of International Recognition of the Republic of Croatia, traditional for both the Croatian Diplomatic Club and the Ministry of Foreign and European Affairs, for a celebration which has over time become, we might say, a traditional joint celebration.

Following our Club's decision from several years ago that as keynote speakers for this day we should invite individuals who are not originally associated with diplomacy, especially not with career diplomacy, but who in their work still promote the reputation of the Republic of Croatia and thus contribute to the constant confirmation of international recognition of all the achievements of the Croatian people and its individuals, the citizens of the Republic of Croatia, and bearing in mind the international situation, this year we invited Dr Mirko Šundov, who has been an honorary member of the Croatian Diplomatic Club since our last elective assembly on December 18th.

Mirko Šundov is a Croatian general who was born in Bračević on 15 January 1962. He graduated from the Faculty of Political Science in Sarajevo in 1986, received his master's degree in 1999 and doctorate in 2007

zapovjednika 4. gardijske brigade (1992) i načelnika stožera Zbornoga područja Split (1993). Nakon rata obnašao je mnogobrojne dužnosti u području vojne izobrazbe (zapovjednik Ratne škole »Ban Josip Jelačić«, zapovjednik te ravnatelj Hrvatskoga vojnoga učilišta »Petar Zrinski« i dr.), a od 2014. bio je vojni predstavnik RH u NATO-u i EU-u. Od 2016. do 2020. s činom generala zbora obnašao je dužnost načelnika Glavnoga stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. (Hrvatska enciklopedija).

Naveliko se i gotovo posvuda ratuje, a ipak i u tome će prije ili kasnije imati ulogu diplomacija. Upravo kao i što se naš današnji predavač – nakon što je bio istaknuti branitelj slobode naše domovine, kao ratnik – u svojoj zreloj životnoj i profesionalnoj fazi ipak iskazao kao vojni / obrambeni diplomat. Mislim da oni koji su prošli ratišta najbolje znaju vrijednost mira. Stoga i danas, upravo nam oni mogu mnogo kazati o postizanju ili osiguranju mira neratnim sredstvima.

Jedan od najvećih ratnika 20. stoljeća, general armije *five-star rank*, Dwight Eisenhower, od 1942. zapovjednik savezničkih snaga, od 1953. do 1961. predsjednik SAD-a, na 20. obljetnicu invazije na Normandiju 1944., *D-day*, kojom je zapovijedao, ovako je zborio na mjestu početka pobjedničkog rata u Europi: „Nadam

in geosciences from the Faculty of Natural Sciences and Mathematics in Zagreb. He participated in the Croatian War of Independence (1991–95), during which he held, among other positions, the positions of Commander of the 4th Guards Brigade (1992) and Chief of Staff of the Split Military District (1993). After the war, he held numerous positions in the field of military education (Commander of the Ban Josip Jelačić War College, Commander and Director of the Petar Zrinski Croatian Military Academy, etc.), and since 2014 he has been the military representative of the Republic of Croatia to NATO and the EU. From 2016 to 2020, with the rank of the Army Corps General, he held the position of Chief of the General Staff of the Armed Forces of the Republic of Croatia. (Croatian Encyclopedia).

There is a lot of warfare going on almost everywhere, and yet diplomacy sooner or later plays a role in it. This goes for our present lecturer, who was first a warrior and a prominent defender of the freedom of our homeland and then, in his mature life and professional phase, proved himself as a military/defence diplomat. I think that those who have been through the battlefields know the value of peace best. Therefore, even today, it is they who can tell us a lot about achieving or securing peace through non-war means.

se i molim da više nikad ne vidim ono što smo vidjeli. Vjerujem da je čovječanstvo naučilo više nego što smo mi tad mogli naučiti. Tada su naši borci, naši ljudi dali šansu nama za bolji život. Svaki put kad se vratim na ovu obalu, na ove plaže, ili kad mislim na te događaje, zaključim da mi moramo naći put do mira, da moramo poduzeti sve da osiguramo vječni mir ovom svijetu!“

Poštovani, to je bilo 1964. Od tog govora generala Eisenhowera prošlo je više od šest desetljeća. Što bi Eisenhower rekao danas? Ne znamo, ali zato dajem riječ našem generalu Šundovu. Počujmo što će nam reći!

On the 20th anniversary of the 1944 invasion of Normandy, the so-called D-Day, which he commanded, Dwight D. Eisenhower, one of the greatest warriors of the 20th century, a five-star General of the Army, Supreme Allied Commander from 1942, from 1953 to 1961 president of the USA, spoke as follows at the site of the beginning of the liberation war in Europe: “I devoutly hope that we will never again have to see such scenes as these. I think and hope, pray, that humanity will learn more than we had learned up till that time. But these people gave us a chance, and they bought time for us, so that we can do better than we have done before. So every time I come back to those beaches, or when on any day, when I think about that day twenty years ago now, I say once more, we must find some way to work to peace and really to gain an eternal peace for this world.”

Ladies and gentlemen, that was in 1964. More than six decades have passed since General Eisenhower’s speech. What would Eisenhower say today? We don’t know, but I’ll give the floor to our General Šundov. Let us hear what he has to say.

dr. sc. Mirko Šundov,
general zbora
(u mirovini)

Dr Mirko Šundov, retired Chief
of General Staff of the Croatian
Armed Forces

VOJNA / OBRAMBENA DIPLOMACIJA U SUVREMENOM SVIJETU

„Vrhunsko umijeće ratovanja je
pokoriti neprijatelja bez borbe.“
Sun Tzu, Umijeće ratovanja

„Diplomacija je umijeće
govorenja ljudima da idu do vrha na
način da pitaju za put“.
Winston Churchill

„Diplomat koji kaže „da“ znači
„možda“, diplomat koji kaže
„možda“ znači „ne“, a diplomat koji
kaže „ne“ nije diplomat.“
Talleyrand

MILITARY / DEFENCE DIPLOMACY IN THE CONTEMPORARY WORLD

“The supreme art of war is to
subdue the enemy without fighting.”
Sun Tzu, The Art of War

“Diplomacy is the art of telling
people to go to hell in such a way
that they ask for directions.”
Winston Churchill

“A diplomat who says ‘yes’
means ‘maybe’, a diplomat who says
‘maybe’ means ‘no’, and a diplomat
who says ‘no’ is no diplomat”.
Charles-Maurice Talleyrand
-Périgord

Sadržaj:

1. Uvod
2. Nastanak i razvoj vojne
diplomacije
3. Pojam uloga i ciljevi vojne i
obrambene diplomacije
4. Uloga i zadaće vojnih/obrambenih
predstavnika i izaslanika
 - 4.1. Vojni predstavnik u UN
 - 4.2. Vojni predstavnik u NATO
 - 4.3. Ključne uloge i odgovornosti
 - 4.4. Vojni predstavnik u EU
 - 4.5. Uloga
 - 4.6. Vojni /obrambeni izaslanik

Contents:

1. Introduction
2. The origin and development of
military diplomacy
3. The concept, function and goals
of military and defence diplomacy
4. The function and tasks of military/
defence representatives and
attachés
 - 4.1. Military representative to the UN
 - 4.2. Military representative to the
NATO
 - 4.3. Key functions and
responsibilities

- 4.7. Uloga i odgovornosti
- 4.8. Tipična obilježja
- 5. Reforma/promjene sustava vojnih/
obrambenih izaslanika
- 6. Zaključno

1. UVOD

Današnja geopolitička situacija prepuna je napetosti koje proizlaze iz različitih interesa, nekompatibilnih ideologija i ponovnog naglaska na međudržavnom natjecanju za moć i utjecaj. Dok su ekonomski, ekološki i tehnološki izazovi značajni, sigurnosna pitanja dominiraju vanjskom politikom i globalnim poslovima.

Sigurnosno okruženje je danas, a bit će i ubuduće dinamično i zamagljeno, složeno i nesigurno, što nas dovodi do niza izazova, u rasponu od sukoba visokog intenziteta do prirodnih nesreća. To od nas zahtijeva stalno procjenjivanje obilježja i sposobnosti snaga, koje su nam potrebne kako bi mogli odgovoriti na prijetnje i izazove.

U ovom strateškom okruženju, državnici, diplomati i vojni vođe koriste diplomatske odnose kako bi smanjili nestabilnost i postavili svoje zemlje za stratešku prednost. Oni provode tradicionalnu diplomaciju putem bilateralnih i multilateralnih pregovora koji traže mirna rješenja u skladu s njihovim interesima, provode obavještajnu diplomaciju kako bi potaknuli kolektivno djelovanje

- 4.4 Military representative to the EU
- 4.5. The function
- 4.6. Military/defence attaché
- 4.7. Function and responsibilities
- 4.8. Typical characteristics

- 5. The reform/changes to military/
defence envoy systems
- 6. Conclusion

1. INTRODUCTION

Today's geopolitical situation is fraught with tensions arising from diverging interests, incompatible ideologies, and a renewed emphasis on interstate competition for power and influence. Although economic, environmental and technological challenges are significant, security issues dominate foreign policy and global affairs.

The security environment today is and will continue to be dynamic and blurred, complex and uncertain, presenting us with an array of challenges, ranging from high-intensity conflicts to natural disasters. This requires us to constantly assess the characteristics and capabilities of the forces we need in order to respond to such threats and challenges.

In such strategic environment, statesmen, diplomats, and military leaders use diplomatic relations to reduce instability and position their countries for strategic advantage. They conduct traditional diplomacy

i pripremili se za obranu, te vojnu diplomaciju kako bi zadržali partnere i saveznike u borbi.

Trenutna sigurnosna okruženja obilježavaju rastuće napetosti u međunarodnim odnosima, oblikovane intenzivnim i vrlo dinamičnim vojno-političkim događajima, uključujući oružane sukobe i konfrontacije. Vođeni željom za stjecanjem vojno-strateške nadmoći, brojne države i nedržavni akteri prijete upotrebom vojne sile ili zapravo izazivaju vojne (oružane) sukobe koji imaju trajan destabilizirajući utjecaj na regionalnu i globalnu sigurnost.

U međunarodnim odnosima, diplomacija je bila primarno sredstvo kojim su zemlje promovirale svoje nacionalne interese. Kada bi diplomacija zakazala, ti bi se interesi najčešće ostvarivali upotrebom vojne sile. U smislu nacionalne sigurnosti diplomacija se često naziva mekom silom, dok se vojna sila naziva tvrdom silom. Danas razlika nije tako jasna. Vojna diplomacija pokazuje se izuzetno korisnim sredstvom za ostvarivanje nacionalnih interesa bez sukoba.

2. NASTANAK I RAZVOJ VOJNE DIPLOMACIJE

Drevne civilizacije imaju dugu povijest bilateralnih i multilateralnih interakcija između oružanih snaga. Na primjer, gradovi-države poput Atene i Sparte udružili su snage u staroj

through bilateral and multilateral negotiations which seek peaceful solutions consistent with their interests, conduct intelligence diplomacy to encourage collective action and prepare for defence, as well as conduct military diplomacy to keep partners and allies in combat.

Current security environments are characterised by growing tensions in international relations, shaped by intense and highly dynamic military-political events, including armed conflicts and confrontations. Driven by the desire to gain military-strategic supremacy, numerous states and non-state actors threaten to use military force or actually provoke military (armed) conflicts, which has a permanent destabilising impact on regional and global security.

In international relations, diplomacy has been the primary means by which countries promoted their national interests. When diplomacy failed, these interests would most often be pursued through the use of military force. In terms of national security, diplomacy is often referred to as soft power, while military force is referred to as hard power. Today, the difference is not so clear. Military diplomacy proves to be an extremely useful tool for realising national interests without conflict.

Grčkoj kako bi koordinirali vojne akcije i međusobnu obranu. Savez Atene i Sparte protiv Perzije tijekom Grčko-perzijskih ratova dobro je poznat primjer bilateralne suradnje. U staroj Grčkoj, Delska liga, predvođena Atenom, i Peloponeska liga, predvođena Spartom, predstavljale su multilateralne saveze. Vojni savezi također su se formirali između raznih gradova-država, plemena i kraljevstava u starom Rimu, na primjer, u Prvom makedonskom ratu, 215.-205. pr. Kr.

U rimskoj povijesti, vojno osoblje korišteno je za posebne svrhe špijunaže što je uključivalo aktivnosti špijunaže, među ostalim uslugama u radu časnika kao stručnjaka, koji su bili prerušeni u sluge i drugo osoblje.

Tijekom srednjeg vijeka, vojni savezi su se formirali između feudalnih gospodara i monarha radi obrane od osvajača i proširenja njihovih teritorija. U srednjovjekovnoj diplomaciji općenito pa tako i vojnoj, korištene su razne diplomatske tehnike, poput razmjene izaslanika, pregovaranja o ugovorima i korištenja bračnih veza. Pečati i grbovi, koji su se koristili za provjeru diplomatskih dokumenata i označavanje monarhove vlasti, bili su još jedna prepoznatljiva značajka.

U tome smislu je vrlo značajna diplomacija Dubrovačke Republike, koja je bila majstorska u provedbi, u smislu preživljavanja malih država,

2. THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF MILITARY DIPLOMACY

There is a long history of bilateral and multilateral interactions between armed forces among Ancient civilisations. For example, city-states like Athens and Sparta joined forces in ancient Greece to coordinate military actions and mutual defence. The alliance of Athens and Sparta against Persia during the Greco-Persian Wars is a well-known example of bilateral cooperation. In ancient Greece, the Delian League, led by Athens, and the Peloponnesian League, led by Sparta, represented multilateral alliances. Military alliances were also formed between various city-states, tribes and kingdoms in ancient Rome, for instance, in the First Macedonian War, 215-205 BC.

In Roman history, military personnel were used for specific purposes of espionage which included spying. Expert officers worked disguised as servants and other personnel.

During the Middle Ages, military alliances were formed between feudal lords and monarchs to defend themselves against invaders and expand their territories. Medieval diplomacy in general, including military diplomacy, employed a variety of diplomatic techniques, such as the exchange of envoys, the negotiation of treaties, and the use of marriage alliances. Seals

oslanjajući se na mudro pregovaranje, neutralnost, danak i strateške saveze, posebno s Osmanskim Carstvom, kako bi održala neovisnost usred moćnih susjeda poput Venecije i Osmanlija. Ključ njezina uspjeha bio je njezin komercijalni fokus, diplomatska finoća (nazvana “dubrovačka diplomacija”), vješti tumači (dragomani) i opsežna obavještajna mreža, osiguravajući miran suživot, pristup trgovačkim putovima (poput Crnog mora) i izbjegavanje vojnih osvajanja. Dubrovačka diplomacija je bila izvorište, uzor i izvanredan primjer u kasnijem razvoju kako moderne diplomacije općenito, tako i obrambene diplomacije.

Vojni savezi i interakcije između nacija razvili su se formalnije i institucionalnije u novijoj povijesti. Vojni izaslanici se pojavljuju tijekom sedamnaestog stoljeća za vrijeme Tridesetogodišnjeg rata kada je vojvoda od Richelieua poslao vojne časnike u inozemstvo kako bi održavali vezu sa savezničkim silama, pratili vojni razvoj i prikupljali obavještajne podatke. U osamnaestom stoljeću započela je praksa dodjeljivanja vojnih izaslanika veleposlanstvima. Do devetnaestog stoljeća većina zemalja koristila je vojne izaslanike, trend potaknut pojavom nacionalnih obrambenih ustanova i izgradnjom kolonijalnih carstava. Službeno imenovanje i redovito položaj i ime

and coats of arms, which were used to authenticate diplomatic documents and to mark the monarch’s authority, were yet another distinguishing feature.

In this sense, the diplomacy of the Dubrovnik Republic is very significant, which was a masterful implementation, in terms of the survival of small states, relying on wise negotiation, neutrality, tribute and strategic alliances, especially with the Ottoman Empire, to maintain independence amidst powerful neighbours such as Venice and the Ottomans. The key to its success was its commercial focus, diplomatic finesse (called “Dubrovnik diplomacy”), skilled interpreters (dragomani) and extensive intelligence network, ensuring peaceful coexistence, access to trade routes (such as the Black Sea) and the avoidance of military conquest. Ragusan diplomacy was the source, model and outstanding example in the later development of both modern diplomacy in general and defence diplomacy.

Military alliances and interactions between nations have developed more formally and institutionally in recent history. Military attachés first appeared in the seventeenth century during the Thirty Years’ War, when the Duke of Richelieu sent military officers abroad to liaise with allied powers, monitor military developments, and gather intelligence. The eighteenth

dodijeljeni su 1857. Na isti način, Sjedinjene Države su 1888. službeno počele imenovati vojne izaslanike.

Dvadeseto stoljeće donijelo je dramatične promjene u broju i ulozi vojnih izaslanika. Tijekom stoljeća, potreba za izaslanicima bila je pojačana rastućim brojem država, sve složenijom prirodom njihovih sustava naoružanja i povećanom važnošću prikupljanja obavještajnih podataka.

U godinama koje su prethodile Prvom svjetskom ratu, formirani su mnogi vojni savezi između europskih nacija, uključujući Trojni savez i Trojnu Antantu. U 20. stoljeću 1949. godine formiran je Sjevernoatlantski savez (NATO), vojni savez nekoliko sjevernoameričkih i europskih zemalja koji je nastao kao odgovor na prijetnju sovjetskog širenja tijekom Hladnog rata. Varšavski pakt (Sporazum o prijateljstvu, suradnji

century saw the beginning of the practice of assigning military attachés to embassies. By the nineteenth century, most countries were using military attachés, a trend fuelled by the emergence of national defence institutions and the building of colonial empires. The formal appointment and regular position and title were granted in 1857. Similarly, the United States began formally appointing military attachés in 1888.

The twentieth century brought dramatic changes in the number and role of military envoys. Over the century, the need for envoys was exacerbated by the growing number of states, the increasingly complex nature of their weapons systems, and the increased importance of gathering intelligence.

In the years leading up to World War I, many military alliances were formed between European nations, including the Triple Alliance and the Triple Entente. In the 20th century, the North Atlantic Treaty Organization (NATO) was formed in 1949, a military alliance of several North American and European countries which came together in response to the threat of Soviet expansion during the Cold War. The Warsaw Pact (Treaty of Friendship, Cooperation, and Mutual Assistance) was a military alliance of the socialist countries of the Eastern Bloc, created in 1955 (it ceased to exist in 1991) in response to

i međusobnoj pomoći), bio je vojni savez socijalističkih zemalja istočnog bloka, stvoren 1955. (prestao je postojati 1991.) kao odgovor na NATO. To razdoblje do raspada Sovjetskog Saveza 1991. bilo je definirano kao Hladni rat. Ti vojni savezi su imali i imaju stalno akreditirane vojne predstavnike na različitim razinama.

Od završetka hladnog rata, NATO je proširio svoju misiju izvan kolektivne obrane i uključio operacije upravljanja krizama.

Godine 1961. prava i odgovornosti diplomata kodificirane su u Bečkoj konvenciji, a vojnim izaslanicima je dan isti status.

Promjene u sigurnosnom okruženju od kraja Hladnog rata znatno su otežale ulogu vojnih izaslanika i dale im ključnu ulogu u nacionalnoj obrambenoj/vojnoj diplomaciji. Uz tradicionalnije zadaće, obrambeni/vojni izaslanik se morao suočiti s novim raznolikim problemima kao što su:

- obrambena reforma i reforma sigurnosnog sektora u tranzicijskim državama,
- složene operacije potpore miru i izvanrednim situacijama potpore civilnim institucijama,
- terorizam.

Obrambena diplomacija je važna, koristi vojnu i obrambenu politiku kao alat za postizanje ciljeva vanjske politike, poput promicanja mira, stabilnosti

NATO. The period until the collapse of the Soviet Union in 1991 was defined as the Cold War. These military alliances had and still have permanently accredited military representatives at various levels.

Since the end of the Cold War, NATO has expanded its mission beyond collective defence to include crisis management operations.

In 1961, the rights and responsibilities of diplomats were codified in the Vienna Convention, and military attachés were given the same status.

Changes in the security environment since the end of the Cold War have significantly complicated the role of military attachés and given them a key role in national defence/military diplomacy. In addition to more traditional tasks, the defence/military attaché has had to deal with a variety of new issues, such as:

- defence reform and security sector reform in transition countries
- complex peace support and emergency operations supporting civilian institutions
- terrorism

Defence diplomacy is important as it uses military and defence policy as a tool to achieve foreign policy goals, such as promoting peace, stability, and international security. It includes a range of activities, such as

i međunarodne sigurnosti. Uključuje niz aktivnosti, kao što su vojne razmjene, obuku i korištenje vojnih sredstava za odvratanje potencijalnih protivnika te izgradnju povjerenja i dugoročnih partnerstava između prijateljskih država. Ovaj pristup može pomoći u izgradnji i održavanju pozitivnih odnosa te značajno doprinosi sprječavanju i rješavanju sukoba.

3. POJAM, ULOGA I CILJEVI VOJNE I OBRAMBENE DIPLOMACIJE

Raspad blokovske podijele svijeta i nova geopolitička realnost nakon toga doveli su do promjena u pojmu tradicionalne vojne diplomacije. U tome smislu se uz pojam tradicionalne vojne diplomacije javlja i pojam obrambene diplomacije.

Vojna diplomacija može se definirati kao skup aktivnosti koje provode uglavnom predstavnici obrambenog resora, kao i drugih državnih institucija, a usmjerene su na ostvarivanje vanjskopolitičkih interesa države u području sigurnosne i obrambene politike, a čije se djelovanje temelji na korištenju pregovora i drugih diplomatskih instrumenata.

Vojna diplomacija uključuje korištenje oružanih snaga i njihovih neborbenih aktivnosti neke nacije za potporu njezinoj vanjskoj politici. Uključuje diplomatske aktivnosti, ali s vojnim fokusom, kao što su obrambeni

military exchanges, training, and the use of military assets to deter potential adversaries and build trust and long-term partnerships between friendly states. This approach can help build and maintain positive relationships and significantly contribute to conflict prevention and resolution.

3. THE CONCEPT, FUNCTION AND GOALS OF MILITARY AND DEFENCE DIPLOMACY

The disintegration of the bloc division of the world and the new geopolitical reality after that led to changes in the concept of traditional military diplomacy. In this sense, along with the concept of traditional military diplomacy, there is also the concept of defence diplomacy.

Military diplomacy can be defined as a set of activities carried out mainly by representatives of the defence sector, as well as other state institutions, and aimed at achieving the foreign policy interests of the state in the field of security and defence policy, while its activities are based on the use of negotiations and other diplomatic instruments.

Military diplomacy involves the use of a nation's armed forces and their non-combat activities to support its foreign policy. It includes diplomatic activities, but with a military focus, such as high-level defence talks, joint military exercises, security

razgovori na visokoj razini, zajedničke vojne vježbe, sigurnosna suradnja i razmjene između vojski. Ekonomska promocija često uključuje olakšavanje partnerstava u obrambenoj industriji, uz prodaju oružja i transfer tehnologije. Lobiranje i zagovaranje također su standardne prakse, gdje vojni izaslanici i obrambeni dužnosnici rade na utjecaju na percepciju i dobivanju potpore za nacionalne sigurnosne politike unutar stranih vlada.

Vojna diplomacija kao takva obavlja nekoliko osnovnih funkcija, koje uključuju sljedeće:

1. Prikupljanje i analiziranje informacija o oružanim snagama i sigurnosnoj situaciji u državi primateljici,
 2. Promicanje suradnje, komunikacije i međusobnih odnosa između oružanih snaga države pošiljateljice i države primateljice,
 3. Organiziranje radnih posjeta predstavnika obrambenih vlasti i mirnog boravka vojnih postrojbi države pošiljateljice u državi primateljici,
 4. Potpora poslovnim ugovorima s naoružanjem i vojnom opremom između države pošiljateljice i države primateljice, i
 5. Zastupanje države pošiljateljice i njezinih oružanih snaga na službenim ceremonijama i drugim događajima u državi primateljici.
- Primarni cilj vojne diplomacije

cooperation, and exchanges between militaries. Economic promotion often involves facilitating defence industry partnerships, along with arms sales and technology transfers. Lobbying and advocacy are also standard practices, where military attachés and defence officials work to influence perceptions and gain support for national security policies within foreign governments.

Military diplomacy, as such, performs several basic functions, which include the following:

1. Collecting and analysing information about the armed forces and the security situation in the receiving state,
2. Promoting cooperation, communication and mutual relations between the armed forces of the sending state and the receiving state,
3. Organising working visits of representatives of the defence authorities and the peaceful stay of military units of the sending state in the receiving state,
4. Supporting business contracts with arms and military equipment between the sending state and the receiving state, and
5. Representing the sending state and its armed forces at official ceremonies and other events in the receiving state.

The primary goal of military diplomacy is to build trust, improve

je izgradnja povjerenja, poboljšanje razumijevanja i smanjenje rizika od sukoba promicanjem transparentnosti i olakšavanjem suradnje među različitim vojskama. Služi kao bitna veza između sigurnosne politike i šire vanjske politike, omogućujući nacijama da upravljaju svojim odnosima, smanje napetosti i ostvare zajedničke sigurnosne ciljeve mirnim putem. Za razliku od tradicionalne diplomacije, koja se oslanja na civilne diplomate, vojna diplomacija koristi jedinstvenu stručnost i strukturu vojske.

Obrambena diplomacija relativno je novi pojam, nastao kao odgovor na potrebe nakon Hladnog rata za definiranjem novih zadaća i međunarodnih funkcija koje obavljaju oružane snage i ministarstava nacionalne obrane. Može se shvatiti kako je obrambena diplomacija nadopunjujuća i šira primjena tradicionalne vojne diplomacije. Nedostatak univerzalno priznate definicije obrambene diplomacije znači da države pokušavaju prilagoditi njezin sadržaj potrebama vlastite sigurnosne politike

Iako još ne postoji široko prihvaćena definicija obrambene diplomacije, ona se definira kao miroljubiva primjena resursa iz cijelog spektra obrane kako bi se postigli pozitivni rezultati u razvoju bilateralnih i multilateralnih odnosa. "Vojna diplomacija" je podskup koji se obično odnosi samo na ulogu vojnih

understanding, and reduce the risk of conflict by promoting transparency and facilitating cooperation between different militaries. It serves as an essential link between security policy and broader foreign policy, enabling nations to manage their relationships, reduce tensions, and achieve shared security goals through peaceful means. Unlike traditional diplomacy, which relies on civilian diplomats, military diplomacy utilises the unique expertise and structure of the military.

Defence diplomacy is a relatively new concept which emerged in response to the post-Cold War need to define new tasks and international functions performed by armed forces and ministries of national defence. Defence diplomacy can be understood as a complementary and broader application of traditional military diplomacy. The lack of a universally recognised definition of defence diplomacy means that states have attempted to tailor its content to their own security policy needs.

Although there is no widely accepted definition of defence diplomacy, it is defined as the peaceful application of resources from across the defence spectrum to achieve positive outcomes in the development of bilateral and multilateral relations. "Military diplomacy" is a subset that usually refers only to the role of military envoys and their related activities.

izaslanika i njihove povezane aktivnosti. Obrambena diplomacija ne uključuje vojne operacije, ali obuhvaća druge obrambene aktivnosti poput međunarodne razmjene osoblja, posjeta brodovima i zrakoplovima, angažmana na visokoj razini (kao što su ministri i visoki obrambeni dužnosnici), bilateralnih sastanaka i razgovora osoblja, obuke i vježbi, regionalnih obrambenih foruma, informiranja javnosti, mjera izgradnje povjerenja i sigurnosti te aktivnosti neširenja oružja.

Ujedinjeno Kraljevstvo identificiralo je obrambenu diplomaciju kao jednu od osam obrambenih misija vojske, a cilj joj je „raspršiti neprijateljstvo, izgraditi i održati povjerenje te pomoći u razvoju demokratski odgovornih oružanih snaga“ kako bi se dao „značajan doprinos sprječavanju i rješavanju sukoba“.

Obrambena diplomacija često se razvija i provodi u bliskoj koordinaciji s ministarstvima vanjskih poslova i razvoja kako bi se osigurala koherentnost i usmjerenost u cijeloj vladi.

Andrew Cottey i Anthony Forster ostavili su značajan trag u teoriji i praksi obrambene diplomacije. Aktivnosti obrambene diplomacije koje su istaknuli Andrew Cottey i Anthony Forster, koji su ostavili značajan trag u teoriji i praksi obrambene diplomacije, istaknuli su 2004. aktivnosti obrambene diplomacije koje su još

Defence diplomacy does not include military operations, but encompasses other defence activities such as international personnel exchanges, ship and aircraft visits, high-level engagements (such as ministers and senior defence officials), bilateral meetings and staff discussions, training and exercises, regional defence forums, public information, confidence and security building measures, and non-proliferation activities.

The United Kingdom has identified defence diplomacy as one of the eight defence missions of the military, with the aim of “dispelling hostility, building and sustaining confidence and helping to develop democratically accountable armed forces” in order to make a “significant contribution to the prevention and resolution of conflict”. Defence diplomacy is often developed and implemented in close coordination with foreign and development ministries to ensure coherence and direction across government.

Defence diplomacy is often developed and implemented in close coordination with ministries of foreign affairs and development to ensure coherence and direction within the entire government.

Andrew Cottey and Anthony Forster left a significant mark on the theory and practice of defence diplomacy. Their activities were highlighted in 2004 and are still valid,

uvijek su važeće, iako mogu imati različite svrhe ovisno o ciljevima koji se žele postići:

1. Bilateralni i multilateralni kontakti između visokih vojnih i civilnih dužnosnika obrane.
2. Imenovanje obrambenih izaslanika u stranim zemljama.
3. Bilateralni sporazumi o obrambenoj suradnji.
4. Obuka stranog vojnog i civilnog obrambenog osoblja.
5. Pružanje stručnosti i savjeta o demokratskoj kontroli oružanih snaga, upravljanju obranom i vojno-tehničkim područjima.
6. Kontakti i razmjene između vojnog osoblja i postrojbi te posjeti brodovima.
7. Razmještaj vojnog ili civilnog osoblja u ministarstvima obrane ili oružanim snagama partnerskih zemalja.
8. Raspoređivanje timova za obuku.
9. Pružanje vojne opreme i druge materijalne pomoći.
10. Bilateralne ili multilateralne vojne vježbe u svrhu obuke (Cottey & Forster 2004).

Prema Lechu Drabu, obrambena diplomacija također uključuje sljedeće aktivnosti (Drab 2018):

- Obavještajna suradnja i razmjena informacija o vojno-političkoj situaciji i drugim događajima vezanim uz pitanja sigurnosti i oružanih snaga drugih država;

although they may have different purposes depending on the goals sought to be achieved:

1. Bilateral and multilateral contacts between senior military and civilian defence officials
2. Appointment of defence envoys in foreign countries
3. Bilateral defence cooperation agreements
4. Training of foreign military and civilian defence personnel
5. Provision of expertise and advice on democratic control of armed forces, defence management and military-technical areas
6. Contacts and exchanges between military personnel and units and visits to ships
7. Deployment of military or civilian personnel to the Ministries of Defence or armed forces of partner countries
8. Deployment of training teams
9. Provision of military equipment and other material assistance
10. Bilateral or multilateral military exercises for training purposes (Cottey & Forster 2004).

According to Lech Drab, defence diplomacy also includes the following activities (Drab 2018):

- Intelligence cooperation and exchange of information on the military-political situation and other events related to security issues and the armed forces of other states

- Povijesna vojna suradnja i domoljubni odgoj.

Bilateralni sporazumi, poput Sporazuma o statusu snaga (SOFA) ili memorandumu o obrambenoj suradnji, formaliziraju te aktivnosti. Osim toga, multilateralne inicijative, poput sudjelovanja u mirovnim operacijama UN-a ili vježbama NATO-a, promiču zajedničku sigurnost i stabilnost. Neformalni kanali, uključujući društvene događaje i kulturne razmjene koje uključuju vojno osoblje, dodatno jačaju osobne veze i potiču međusobno razumijevanje.

Glavni cilj obrambene diplomacije je zajedničko formiranje i provedba državne sigurnosne politike, a njezina zadaća - stvaranje stabilnih, dugoročnih međunarodnih odnosa u području obrane.

Konceptualizacija koncepta polazište je za razumijevanje njezine uloge kao jednog od najvažnijih instrumenata vanjske politike i sigurnosti suvremenih država.

Obrambena diplomacija širi je pojam od vojne diplomacije jer uključuje ciljeve i zadatke potonje, proširujući ih na pitanja vezana uz izgradnju povjerenja, sprječavanje kriza i rješavanje sukoba, obrambeni dijalog, razvoj bilateralne i multilateralne suradnje (unutar međunarodnih organizacija), a također i upotrebu oružanih snaga u međunarodnim misijama i operacijama.

Suvremeno razumijevanje koncepta obrambene diplomacije stoga

- Historical military cooperation and patriotic education

Bilateral agreements, such as Status of Forces Agreements (SOFAs) or Memorandums of Understanding (MOUs) on defence cooperation, formalise these activities. In addition, multilateral initiatives, such as participation in UN peacekeeping operations or NATO exercises, promote shared security and stability. Informal channels, including social events and cultural exchanges involving military personnel, further strengthen personal ties and foster mutual understanding.

The main goal of defence diplomacy is the joint formation and implementation of national security policy, and its task is to create stable, long-term international relations in the field of defence.

Conceptualisation of the concept is the starting point for understanding its role as one of the most important instruments of foreign policy and security of modern states.

Defence diplomacy is a broader concept than military diplomacy because it includes the goals and tasks of the latter, expanding them to issues related to confidence-building, crisis prevention and conflict resolution, defence dialogue, the development of bilateral and multilateral cooperation (within international organisations), and also the use of armed forces in international missions and operations.

karakterizira mnoštvo značenja i s njima povezana međunarodna aktivnost, utemeljena na dijalogu i suradnji, koju provode ministarstva obrane.

4. ULOGA I ZADAĆE VOJNIH / OBRAMBENIH PREDSTAVNIKA I IZASLANIKA

4.1. Vojni predstavnik / izaslanik / savjetnik u Ujedinjenim narodima

Vojni/obrambeni diplomati u UN-a, često nazivani vojnim izaslanicima/savjetnicima, služe kao vitalne veze između obrambenog sektora svoje zemlje i mirovnih/političkih misija UN-a, savjetujući o sigurnosti, prikupljajući obavještajne podatke i osiguravajući da su vojni aspekti usklađeni s političkim ciljevima, radeći uz karijerne diplomate unutar stalnih misija i ureda UN-a poput Ureda za vojne poslove (OMA) za podršku mandatima i operacijama, iako sam UN koristi upućeno vojno osoblje za specifične uloge, a ne stalnu vojsku.

Ključne uloge i funkcije

Vojni/obrambeni izaslanici (DA): Visokorangirani časnici pridruženi veleposlanstvima/misijama, koji djeluju kao “vojni diplomati” za upravljanje obrambenim odnosima i

The contemporary understanding of the concept of defense diplomacy is therefore characterised by a multitude of meanings and related international activity, based on dialogue and cooperation, and carried out by ministries of defence.

4. THE FUNCTION AND TASKS OF MILITARY/DEFENCE REPRESENTATIVES AND ATTACHÉS

4.1. Military representative/ advisor to the UN

Military/defence diplomats at the UN, often referred to as military attachés/advisors, serve as vital links between their country's defence sector and UN peacekeeping/political missions, advising on security, gathering intelligence, and ensuring that military aspects are aligned with political objectives, working alongside career diplomats within permanent missions and UN offices such as the Office of Military Affairs (OMA) to support mandates and operations, although the UN itself uses seconded military personnel for specific roles rather than a standing army.

Key functions

Military/defence attachés (DA): High-ranking officers attached to embassies/missions, who act as “military diplomats” to manage defence

pužanje vojne stručnosti za djelovanje UN-a.

Ured za vojne poslove UN-a (OMA): Ovaj ured, s upućenim vojnim stručnjacima, podupire mirovne operacije analizirajući učinak, predlažući prilagodbe mandata i koordinirajući vojne sposobnosti.

Vojni promatrači: Specijalizirano vojno osoblje raspoređeno u misijama za praćenje prekida vatre, istragu kršenja i održavanje prisutnosti UN-a.

Vojni savjetnici: zajedno s diplomatima u misijama, analiziraju politički i vojni razvoj događaja kako bi doprinosili odlukama Vijeća sigurnosti.

Kako rade zajedno?

Koordinacija: Vojno osoblje i diplomati rade na premošćivanju jaza između vojnih stvarnosti i političkih ciljeva, osiguravajući učinkovitost operacija i usklađenost s mandatima.

Zastupanje: izaslanici predstavljaju obrambene interese svoje zemlje, dok vojno osoblje UN-a predstavlja kolektivnu volju država članica u mirovnim operacijama.

Protok informacija: Prikupljaju i dijele ključne informacije, od izvješća o taktičkoj situaciji do širih sigurnosnih procjena, bitnih za uspjeh misije i obnovu mandata.

UN nema stalnu vojsku: oslanja se na doprinose trupa država članica za mirovne operacije. Uključeno vojno

relations and provide military expertise for UN operations.

UN Office of Military Affairs (OMA): This office of military experts, supports peacekeeping operations by analysing performance, proposing adjustments to mandates, and coordinating military capabilities.

United Nations military observers (UNMOs): Specialised military personnel deployed in missions to monitor ceasefires, investigate violations, and maintain a UN presence.

Military advisors: Together with diplomats on missions, they analyse political and military developments to contribute to Security Council decisions.

How they collaborate?

Coordination: Military personnel and diplomats work to bridge the gap between military realities and political objectives, ensuring operational effectiveness and compliance with mandates.

Representation: envoys represent their country's defence interests, while UN military personnel represent the collective will of member states in peacekeeping operations.

Information flow: Collecting and sharing critical information, from tactical situation reports to broader security assessments, essential to mission success and mandate renewal.

The UN does not have a standing army, it relies on troop contributions

osoblje često su “plave kacige” iz raznih nacionalnih snaga, upućene ili raspoređene za specifične misije UN-a, a ne karijerni diplomati UN-a u uniformi.

Vojni diplomati i raspoređeni vojni stručnjaci ključni su za prevođenje političkih odluka u učinkovite vojne akcije na terenu unutar mirovnih i političkih misija UN-a, radeći u dogovoru s karijernim diplomatima.

4.2. Vojni predstavnik u NATO

Članovi Vojnog odbora, načelnici stožera (Chief of Defence – CHOD) u sjedištu NATO-a stalno su zastupljeni časnicima visokih činova – od brigadira do general pukovnika, koji djeluju kao vojni predstavnici, a svakog od njih podupire nacionalno osoblje različite veličine. Vojni predstavnici čine Vojni odbor u stalnom zasjedanju.

Vojni predstavnik pri NATO-u (Military Representative - MILREP) predstavlja načelnika obrane svoje zemlje u Vojnom odboru NATO-a i odgovoran je za pružanje vojnih savjeta svoje zemlje i artikuliranje njezinih interesa Savezu. Ova uloga uključuje prenošenje nacionalnog stava o vojnim pitanjima, sudjelovanje u raspravama odbora i prosljeđivanje smjernica NATO-a temeljenih na konsenzusu natrag svojim nacionalnim vojnim vlastima.

from member states for peacekeeping operations. The military personnel involved are often “blue helmets” from various national forces, seconded or deployed to specific UN missions, rather than career UN diplomats in uniform.

Military diplomats and deployed military experts are key to translating political decisions into effective military action on the ground within UN peacekeeping and political missions, working in collaboration with career diplomats.

4.2. Military representative to the NATO

The members of the Military Committee, the Chiefs of Defence (CHOD) at NATO Headquarters, are permanently represented by senior officers, from brigadiers to lieutenant generals, who act as military representatives, each supported by national staffs of varying sizes. The military representatives constitute the Military Committee in permanent session.

A Military Representative to NATO (MILREP) represents their country’s Chief of Defence on the NATO Military Committee and is responsible for providing their country’s military advice and articulating its interests to the Alliance. This role includes conveying the national position on military matters, participating in committee discussions, and passing NATO

4.3. Ključne uloge i odgovornosti

- **Zastupanje nacionalnih interesa:** MILREP djeluje u ime svog načelnika obrane, prenoseći vojne stavove i interese svoje zemlje unutar Vojnog odbora NATO-a.
- **Pružanje vojnih savjeta:** Pružaju doprinos Odboru o svim vojnim pitanjima, osiguravajući da su nacionalne perspektive uključene u formuliranje vojnih savjeta i smjernica NATO-a.
- **Olakšavanje postizanja konsenzusa:** MILREP radi na izgradnji konsenzusa o vojnim savjetima, koji se zatim predstavljaju političkim tijelima NATO-a, poput Sjevernoatlantskog vijeća.
- **Veza sa zapovjedništvom i osobljem NATO-a:** Služe kao ključna veza između svoje nacionalne vojske i dvaju strateških zapovjednika NATO-a (SACEUR i SACT), kao i Međunarodnog vojnog osoblja (IMS).
- **Potpora upravljanju krizama:** Tijekom krize, MILREP dostavlja Vojnom odboru procjenu situacije svoje nacije i sudjeluje u raspravama o vojnim odgovorima, planovima za nepredviđene situacije i pravilima angažmana.

Vojni odbor NATO-a sastoji se od viših vojnih časnika iz svake države članice, uključujući MILREP iz svake zemlje.

consensus-based guidance back to their national military authorities.

4.3. Key functions and responsibilities

- **Representing national interests:** MILREP acts on behalf of its Chief of Defence, conveying its country's military views and interests within the NATO Military Committee
- **Providing military advice:** They provide input to the Committee on all military matters, ensuring that national perspectives are included in the formulation of NATO military advice and guidance
- **Facilitating consensus:** MILREP works to build consensus on military advice, which is then presented to NATO political bodies, such as the North Atlantic Council
- **Liaising with NATO command and staff:** They serve as a key link between their national military and the two NATO strategic commanders (SACEUR and SACT), as well as the International Military Staff (IMS)
- **Supporting crisis management:** During a crisis, MILREP provides the Military Committee with an assessment of their nation's situation and participates in discussions on military responses, contingency plans and rules of engagement

Rad Vojnog odbora podržava Međunarodno vojno osoblje (IMS), koje priprema procjene i izvješća, planira politiku i provodi odluke za Odbor.

4.4. Vojni predstavnik u EU

Svaka država članica EU-a ima svog vojnog predstavnika u Vojnom odboru EU-u, koji je visokorangirani časnik general s dvije ili tri zvjezdice. Ti su predstavnici nacionalni vojni predstavnici koji sudjeluju na sastancima Vojnog odbora Europske unije (European Military Committee - EUMC).

EUMC se sastoji od načelnika obrane (Chief of Defence - CHOD) svake države članice, a njih predstavljaju njihovi imenovani MILREP.

NATO's Military Committee consists of senior military officers from each member state, including the MILREP from each country.

The work of the Military Board is supported by the International Military Staff (IMS), which prepares assessments and reports, plans policy and implements decisions for the Board.

4.4. Military representative to the EU

Each EU member state has its own military representative in the EU Military Committee, who is a high-ranking two- or three-star general officer. These representatives are national military representatives who participate in the meetings of the European Military Committee (EUMC). The EUMC consists of the Chief of Defense (CHOD) of each member state, and they are represented by their designated MILREP.

4.5. The Function:

- The Military Representative (MILREP) acts as the permanent military representative of his country to the EU, participating in the work of the European Union Military Committee (EUMC)
- They participate in the meetings of the Military Committee, which

4.5. Uloga:

- Vojni predstavnik (MILREP) djeluje kao stalni vojni predstavnik svoje zemlje pri EU-u, sudjelujući u radu Vojnog odbora Europske unije (EUMC).
- Sudjeluju na sastancima Vojnog odbora, koji služi kao forum za vojne konzultacije i suradnju između država članica EU-a o sigurnosnim i obrambenim pitanjima.

4.6. Vojni/obrambeni izaslanik

Vojni izaslanik ili obrambeni izaslanik, poznat kao “vojni diplomat”, dužnosnik je odgovoran za vojna/obrambena pitanja unutar diplomatske misije, obično veleposlanstva.

Obrambeni izaslanik je vojni časnik dodijeljen veleposlanstvu ili konzulatu kako bi predstavljao obrambene interese i vojne sposobnosti svoje zemlje. Obično su odgovorni za promicanje odnosa i suradnje sa zemljom domaćinom, kao i za pružanje informacija o vojnim sposobnostima i namjerama vlastite zemlje. Isto tako mogu biti odgovorni za koordinaciju vojnih razmjena i programa obuke te za pružanje pomoći i potpore vojnom osoblju svoje zemlje koje je stacionirano u inozemstvu. Blisko surađuju s osobljem veleposlanstva svoje zemlje i s vojnim dužnosnicima zemlje domaćina kako bi ostvarili svoje ciljeve.

serves as a forum for military consultation and cooperation between EU Member States on security and defence matters

4.6. Military/defence attaché

A military attaché or defence attaché, also known as a “military diplomat”, is an official responsible for military/defence matters within a diplomatic mission, usually an embassy.

A defence attaché is a military officer assigned to an embassy or consulate to represent the defence interests and military capabilities of their country. They are typically responsible for promoting military-to-military relations and cooperation with the host country, as well as providing information on their own country’s military capabilities and intentions. They may also be responsible for coordinating military exchanges and training programs, and for providing assistance and support to their country’s military personnel stationed abroad. They work closely with their country’s embassy staff and with the host country’s military officials to achieve their objectives.

4.7. Uloga i odgovornosti

- **Veza za obranu:** Služi kao ključna kontaktna točka za vojna i obrambena pitanja između svoje matične zemlje i zemlje domaćina.
- **Djeluje kao vojni i/ili sigurnosni savjetnik** svom veleposlaniku i osoblju veleposlanstva.
- **Bilateralni odnosi:** Upravlja svim aspektima bilateralnih vojnih i obrambenih odnosa.
- **Vojne razmjene:** Organizira i olakšava vojne razmjene, zajedničke vježbe i druge aktivnosti sigurnosne suradnje.
- **Prikupljanje informacija:** Prati i izvještava o pitanjima vezanim uz obranu i sigurnosnim politikama u zemlji domaćinu.
- **Može imati ulogu u predvođenju hitnih reakcija** i napora za pomoć kada nastanu krize.
- **Administrativni zadaci:** Upravlja uredom vojnog diplomata, uključujući dokumentaciju, financijske resurse i imovinu, u skladu sa smjernicama Ministarstva obrane.

4.8. Tipična obilježja

- **Čin:** Obično visokorangirani vojni časnik, pukovnik/ brigadir/ general.
- **Status:** Uživa puni diplomatski status i imunitet, kao i drugi diplomati.

4.7. Function and responsibilities

- **Defence Liaison:** Serves as the key point of contact for military and defense matters between their home country and the host country
- **Acts as a military and/or security advisor** to their ambassador and embassy staff
- **Bilateral Relations:** Managing all aspects of bilateral military and defence relations
- **Military Exchanges:** Organising and facilitating military exchanges, joint exercises, and other security cooperation activities
- **Intelligence Collection:** Monitoring and reporting on defence-related issues and security policies in the host country
- **May play a role in leading emergency response** and relief efforts when crises arise
- **Administrative Tasks:** Managing the military diplomat's office, including documentation, financial resources, and assets, in accordance with Department of Defence guidelines.

4.8. Typical characteristics

- **Rank:** Usually a high-ranking military officer, a colonel/brigade/general
- **Status:** Full diplomatic status and immunity, like other diplomats
- **Service:** Retains military service while serving in diplomacy

- **Služba:** Zadržava svoju vojnu službu dok služi u diplomatskoj ulozi.
- **Organizacijska struktura:** Radi unutar diplomatske misije, poput veleposlanstva ili konzulata.

Raspon odnosa i radnog opterećenja obrambenog izaslanika se u skladu s tim proširio, a zahtjevi za njihovu tehničku stručnost, političke i diplomatske vještine su porasli. Očekivati je kako će se ovi trendovi nastaviti i u budućnosti.

U tom kontekstu, mnoge zemlje su u procesu revizije svojih sustava obrambenih izaslanika, preispitujući pitanja poput načina upravljanja položajem, načina njihovog osposobljavanja za dužnosti.

Izazov je prilagoditi sustav obrambenih izaslanika suvremenim zahtjevima, a istovremeno poštovati proračunska ograničenja, koja mogu biti znatna.

Opseg i struktura sustava obrambenih izaslanika svake zemlje varira ovisno o njezinim sigurnosnim prioritetima i dostupnim resursima. Veleposlanstvo određene zemlje može ne imati nijednog vojnog izaslanika, jednog odgovornog za sve vojne odnose ili nekoliko njih, koji predstavljaju različite grane oružanih snaga. Potonje je obično slučaj sa predstavništvom Sjedinjenih Država. Njihov sustav je najveći na svijetu, sa stotinama izaslanika koji djeluju

- **Organisational structure:** Within a diplomatic mission, such as an embassy or consulate

The range of relationships and workload of the defence attaché has accordingly expanded, and the demands on their technical expertise, political and diplomatic skills have increased. It is expected that these trends will continue in the future.

In this context, many countries are in the process of reviewing their defence envoy systems, reviewing issues such as how the position is managed, how they are trained for their duties.

The challenge is to adapt the system of defence attaché to modern requirements while respecting budgetary constraints, which can be significant.

The scope and structure of each country's defence attaché system varies depending on its security priorities and available resources. A country's embassy may have no military attaché, one responsible for all military relations, or several, representing different branches of the armed forces. The latter is usually the case with the United States mission. Their system is the largest in the world, with hundreds of attachés operating in 135 embassies. Switzerland, on the other hand, employs a total of 17, who conduct bilateral relations with 72 countries.

Appointments of military/defence attachés are made through open tenders or by nomination of candidates

u 135 veleposlanstava. Švicarska, s druge strane, zapošljava ukupno njih 17, koji vode bilateralne odnose sa 72 zemlje.

Imenovanje vojnih/obrambenih izaslanika se odvija putem otvorenog natječaja ili nominacijom kandidata prema njihovoj specifičnoj grani vojske. Vojni čin tipičnog kandidata varira ovisno o zemlji, u rasponu od pukovnika/brigadira/generala. Kvalificirani kandidati često posjeduju relevantne jezične vještine i poznavanje zemlje, ali nijedno od toga nije nužno uvjet za poziciju. Društvena kompetencija, profesionalna kompetencija i intelektualna znatiželja visoko se cijene.

Osposobljavanje i obuka obrambenih izaslanika općenito se sastoji od tri glavne komponente:

- **Specijalizirana jezična obuka**, koja traje od nekoliko mjeseci do godinu dana. Potrebna razina znanja lokalnog jezika ovisi o zemlji primateljici.
- **Obuka relevantna za njihove radne funkcije**, kao što su obrambena i sigurnosna politika, obavještajni rad, protokol, struktura oružanih snaga, kontrola naoružanja, kontrola izvoza oružja i specijalizirana računalna obuka.
- **Kulturna obuka za aklimatizaciju** obrambenog izaslanika na zemlju raspoređivanja; u nekim zemljama, to može uključivati supružnika i druge članove obitelji.

from their specific branch of the military. The military rank of a typical candidate varies depending on the country, ranging from colonel/brigade/general. Qualified candidates often possess relevant language skills and knowledge of the country, but neither of these are necessarily a requirement for the position. Social competence, professional competence, and intellectual curiosity are highly valued.

The training and education of defence attachés generally consists of three main components:

- **Specialised language training**, lasting from a few months to a year. The required level of local language proficiency depends on the receiving country
- **Training relevant to their job functions**, such as defence and security policy, intelligence, protocol, armed forces structure, arms control, arms export control, and specialized computer training
- **Cultural training to acclimatise** the defence attaché to the country of deployment; in some countries, this may include spouses and other family members

Traditionally, training for defence attachés has usually been conducted on a strictly national basis. However, some multilateral training programs have become available in recent years in different modes and levels

Tradicionalno, obuka za obrambene izaslanike obično se provodi na strogo nacionalnoj osnovi. Međutim, neki multilateralni programi obuke postali su dostupni posljednjih godina na različitim načinima i razinama osposobljavanja (on line tečajevi, tečajevi obrambene diplomacije i sl).

5. REFORMA / PROMJENE SUSTAVA VOJNIH / OBRAMBENIH IZASLANIKA

Mogu se prepoznati dva glavna pristupa u reformama/promjenama sustava vojnih/obrambenih izaslanika. Prvo, postoje zemlje čiji su sustavi obrambenih izaslanika uglavnom ostali nereformirani od kraja Hladnog rata.

To uključuje zemlje koje imaju tendenciju da i dalje koriste sustav prije svega za prikupljanje obavještajnih podataka. Drugo, postoje zemlje čiji je fokus pretežno bio na pregledu i preoblikovanju svojih sustava obrambenih izaslanika. Većina zemalja NATO-a i EU spada u ovu drugu kategoriju. Neke zemlje, poput Austrije, zauzele su postupni pristup, oslanjajući se na kontinuirani proces pregleda; druge, poput Švicarske, pokušale su preurediti sustav obrambenih izaslanika odjednom.

Glavne promjene koje se mogu prepoznati u reformskim naporima ove druge skupine su sljedeće:

of training (online courses, defence diplomacy courses, etc.).

5. THE REFORM/CHANGES TO MILITARY/DEFENCE ENVOY SYSTEMS

Two main approaches can be identified in the reforms/changes of military/defence envoy systems. First, there are countries whose defence envoy systems have remained largely unchanged since the end of the Cold War.

This includes countries which tend to continue using the system primarily for intelligence gathering. Second, there are countries whose focus has been largely on reviewing and redesigning their defence envoy systems. Most NATO and EU countries fall into this latter category. Some countries, such as Austria, have taken a gradual approach, relying on a continuous review process; others, such as Switzerland, have attempted to overhaul their defence envoy system all at once.

The main changes which can be recognised in the reform efforts of this second group are the following:

- **from bilateral envoys to multilateral military advisers:** some countries have reduced bilateral positions and increased multilateral positions in EU, UN or NATO regional military missions or in their headquarters, as a great deal of cooperation and information sharing takes

- **od bilateralnih izaslanika do multilateralnih vojnih savjetnika:** neke zemlje su smanjile bilateralne pozicije i povećale multilateralne pozicije u regionalnim vojnim misijama EU, UN-a ili NATO-a ili u njihovim sjedištima, budući da se u tim kontekstima odvija velika suradnja i razmjena informacija. Ovi multilateralni časnici obavljaju mnoge dužnosti kao i bilateralni izaslanici, ali su časnici generalskog čina, koji spadaju pod zaseban odjel unutar Ministarstva obrane (kao što su Vojni predstavnici u Vojnom odboru NATO i EU);
- **iz razvijenog svijeta u zemlje u razvoju:** neke su zemlje prešle s tradicionalnih raspoređivanja u susjednim zemljama na raspoređivanje u zemljama koje su dobile novu stratešku važnost. Na primjer, snažne veze između vojski zemalja EU i NATO-a uvelike su smanjile potrebu članica za razmjenom bilateralnih atašea. Zapadnoeuropske zemlje stoga uspostavljaju nova radna mjesta izaslanika na Bliskom istoku, u Africi i Aziji, uz ukidanje radnih mjesta u susjednim zemljama;
- **s bilateralne na višestruku akreditaciju:** neke su zemlje prešle sa sustava odvojenih izaslanika stacioniranih u dvije ili tri različite zemlje na sustav u kojem

place in these contexts. These multilateral officers perform many of the same duties as bilateral envoys, but are officers of general rank, who fall under a separate department within the Ministry of Defence (such as the Military Representatives to the NATO and EU Military Committee)

- **from the developed world to developing countries:** some countries have moved from traditional deployments in neighbouring countries to deployments in countries that have gained new strategic importance. For example, strong ties between the militaries of EU and NATO countries have greatly reduced the need for member states to exchange bilateral attachés. Western European countries are therefore establishing new posts of them in the Middle East, Africa and Asia, while eliminating posts in neighbouring countries

- **from bilateral to multiple accreditation:** some countries have moved from a system of separate attachés stationed in two or three different countries to a system in which a single military attaché conducts bilateral relations with both or all three countries. The attaché is based in one country in the region and frequently travels to the other country or countries of accreditation. Similarly, two or more envoys may be based in one country to conduct bilateral relations with six or seven countries in the

jedan vojni izaslanik vodi bilateralne odnose s obje ili sve tri zemlje. Izaslanik ima sjedište u jednoj zemlji u regiji i često putuje u drugu zemlju ili zemlje akreditacije. Slično tome, dva ili više izaslanika mogu biti smješteni u jednoj zemlji kako bi vodili bilateralne odnose sa šest ili sedam zemalja u regiji. Iako ovi pristupi učinkovito koriste oskudne resurse i mogu pomoći u pružanju regionalnog pregleda, mogu ograničiti njihovu svijest o zemlji i raspon kontakata;

- **raspoređivanja unutar zemlje:** nekoliko je zemalja zamijenilo rezidentne izaslanike putujućim, koji vode bilateralne odnose s više od jedne zemlje. Razlika je u tome što, dok su rezidentni izaslanici regionalno smješteni, putujući djeluju izvan svojih matičnih zemalja. Glavna prednost ovog sustava je ušteda troškova. Međutim, sustav nosi brojne nedostatke, uključujući nedostatak regionalne svijesti i nedostatak dubine u mreži kontakata, kao i moguća ograničenja dostupnosti obrambenog izaslanika, budući da su oni dužni obavljati dodatne dužnosti kod kuće;
- **od stalnog do privremenog:** neke su zemlje prešle s trajnog stationiranja obrambenih izaslanika u zemljama primateljicama na njihovo privremeno raspoređivanje, po potrebi kada se pojavi izvanred-

region. While these approaches make efficient use of scarce resources and can help provide regional overview, they can limit their country awareness and range of contacts

• **in-country deployments:** several countries have replaced resident attachés with itinerant ones, who conduct bilateral relations with more than one country. The difference is that while resident attachés are regionally based, itinerant ones operate outside their home countries. The main advantage of this system is cost savings. However, the system has a number of disadvantages, including a lack of regional awareness and a lack of depth in the network of contacts, as well as possible limitations on the availability of the defence envoy, as they are required to perform additional duties at home

• **from permanent to temporary:** Some countries have moved from permanently stationing defence attachés in host countries to deploying them temporarily, as needed, when an emergency arises. This approach also reduces their knowledge of local circumstances and personalities and can seriously reduce their effectiveness

• **from “defence attaché” to “security attaché”:** Parliaments in some countries have called for the position of defence attaché to be renamed “security attaché”. This might more accurately reflect the broad approach

na situacija. Ovaj pristup također smanjuje njihovo poznavanje o lokalnim okolnostima i osobnostima te im može ozbiljno smanjiti učinkovitost;

- **od „obrambenog izaslanika“ do „sigurnosnog izaslanika“:** parlamenti u nekim zemljama zatražili su da se pozicija obrambenog izaslanika preimenuje u „sigurnosni izaslanik“. To bi moglo točnije odražavati široki pristup sigurnosnoj politici države pošiljateljice, ali je nemoguće da se jedna osoba bavi cijelim nizom pitanja sigurnosnog sektora. Štoviše, budući da je učinkovitost obrambenih izaslanika izravno povezana s njihovom sposobnošću uspostavljanja bilateralnih vojnih odnosa sa zemljom primateljicom, manje specijalizirani „sigurnosni ataše“ može se pokazati nesposobnim osigurati kvalitetne odnose s pripadnicima obrambenog sustava.

Općenito uzevši, očekuju se velike stvari od obrambene diplomacije. Postoji nešto intuitivno privlačno u ideji da se mnogi međunarodni problemi - posebno oni koji se odnose na sigurnosna pitanja - mogu najbolje riješiti interakcijom između vojnih osoba i kontaktom između oružanih snaga, a ne pregovorima između diplomata, političkih vođa ili drugih.

Važno je razlikovati ovu vrstu obrambene diplomacije od onoga što bismo

to the sending country's security policy, but it is impossible for one person to deal with the entire range of security sector issues. Moreover, since the effectiveness of defence attachés is directly linked to their ability to establish bilateral military relations with the receiving country, a less specialised "security attaché" may prove incapable of ensuring quality relations with members of the defence establishment

In general, great things are expected of defence diplomacy. There is something intuitively appealing about the idea that many international problems, especially those related to security issues, can best be solved through interaction between military personnel and contact between armed forces, rather than through negotiations between diplomats, political leaders, or others.

It is important to distinguish this type of defence diplomacy from what we might call "strategic" or "security" diplomacy. Strategic or security diplomacy encompasses a range of diplomatic efforts designed to promote or protect strategic or security interests and, as such, can be undertaken in a number of ways.

As a category, it is concerned with questions of ends, not means. The category of defence diplomacy, on the other hand, is concerned with the means employed, not the ends sought

moгли nazvati „strateškom“ ili „sigurnosnom“ diplomacijom. Strateška ili sigurnosna diplomacija obuhvaća cijeli niz diplomatskih napora osmišljenih za promicanje ili zaštitu strateških ili sigurnosnih interesa i kao takva može se poduzeti na brojne načine.

Kao kategorija, odnosi se na pitanja ciljeva, a ne sredstava. Kategorija obrambene diplomacije, s druge strane, odnosi se na korištena sredstva, a ne na ciljeve koji se žele postići – iako je većina obrambene diplomacije zapravo usmjerena na strateške ili sigurnosne ciljeve, ono što je čini obrambenom diplomacijom jest to što se provodi putem vojnih kanala.

Ova pretpostavka je svakako istinita u nekim okolnostima, barem u onoj mjeri u kojoj kontakti između obrambenih snaga mogu, u nekim specifičnim situacijama, postići rezultate koji se ne mogu postići na druge načine. Na primjer, osobni odnosi izgrađeni tijekom mnogo godina između časnika mogu na terenu napraviti ogromnu razliku u upravljanju rizikom od sukoba.

Velik dio entuzijazma za obrambenu diplomaciju temelji se na ideji da vojnici koji otvoreno govore, razgovarajući kao vojnici s vojnikom, mogu riješiti razlike i izgraditi povjerenje i razumijevanje tamo gdje se civilni diplomati i političari zaglave u poluistinama, izbjegavanjima i okolišanju.

to be achieved, although most defence diplomacy is in fact directed at strategic or security objectives, what makes it defence diplomacy is that it is conducted through military channels.

This assumption is certainly true in some circumstances, at least to the extent that contacts between defence forces are able to, in some specific situations, achieve results which cannot be achieved in other ways. For example, personal relationships built up over many years between officers can make a huge difference in the management of conflict risk in the field.

Much of the enthusiasm for defence diplomacy is based on the idea that soldiers who speak out, talking soldier to soldier, can resolve differences and build trust and understanding where civilian diplomats and politicians get stuck in half-truths, avoidance, and evasions.

This idea is supported by others too: soldiers from different countries have more in common with each other than civilian diplomats and politicians, that it is easier for them to see the other side's point of view and that they are less likely to become lost in what is contemptuously called 'politics.' And underlying all this is the comfortable belief that any strategic differences that arise between countries stem from misunderstandings that need only be clarified by open military talk for the

Ovu ideju podupiru i drugi: da vojnici iz različitih zemalja imaju više zajedničkog jedni s drugima nego civilni diplomati i političari, da im je lakše vidjeti gledište druge strane i manje su skloni zaglibiti se u onome što se s prezirom naziva 'politikom'. A u osnovi svega toga leži ugodno uvjerenje da sve strateške razlike koje nastanu između zemalja proizlaze iz nesporazuma koje je potrebno razjasniti samo otvorenim vojničkim razgovorom da bi problemi nestali.

Iza svih tih pozitivnih stavova krije se uglavnom neispitana pretpostavka da obrambena diplomacija djeluje bolje od drugih oblika diplomacije u smirivanju strateških napetosti, ublažavanju rivalstava i olakšavanju suradnje o sigurnosnim pitanjima.

Ovi i mnogi drugi primjeri sugeriraju obrazac: obrambena diplomacija djeluje na operativnoj i taktičkoj razini. Mnogo je teže utvrditi da djeluje na strateškoj razini, ali to je razina na kojoj se često smatra najučinkovitijom i najvažnijom.

6. ZAKLJUČNO

Izazove i prilike obrambene diplomacije i dalje će oblikovati širi geopolitički trendovi i globalni sigurnosni izazovi, poput rastućeg nacionalizma, regionalnih sukoba i stalne prijetnje terorizma.

Suvremena obrambena diplomacija je umijeće i zanat oblikovan

problems to disappear.

Behind all these positive attitudes lies the largely unexamined assumption that defense diplomacy works better than other forms of diplomacy in calming strategic tensions, easing rivalries and facilitating cooperation on security issues.

These and many other examples suggest a pattern: defence diplomacy operates at the operational and tactical levels. It is much more difficult to establish that it works at the strategic level, but this is the level at which it is often considered most effective and most important.

6. CONCLUSION

The challenges and opportunities of defence diplomacy will continue to be shaped by broader geopolitical trends and global security challenges, such as rising nationalism, regional conflicts, and the ongoing threat of terrorism.

Modern defence diplomacy is an art and craft shaped by tradition and current needs of foreign and security policy. It is described as the practice of conducting negotiations, which requires the use of such means, methods and instruments which do not increase hostility, and at the same time are carried out in accordance with international law. The main task of defence diplomacy is the formation of military relations between states.

tradicijom i aktualnim potrebama vanjske i sigurnosne politike. Opisuje se kao praksa vođenja pregovora, koja zahtijeva korištenje takvih sredstava, metoda i instrumenata koji ne povećavaju neprijateljstvo, a istovremeno se provodi u skladu s međunarodnim pravom. Glavni zadatak obrambene diplomacije je oblikovanje vojnih odnosa između država. Suвременa obrambena diplomacija prolazi kroz kontinuiranu adaptivnu evoluciju promjenjivim uvjetima djelovanja i proširuje svoj opseg značenja. Stoga konceptualno uređenje mora biti „granični uvjet“ razumijevanja njezinih suвременih uloga i mogućnosti kreativne podrške vanjskoj politici države od strane struktura podređenih Ministarstvu nacionalne obrane. U tom zadatku važnu ulogu igraju znanstvena istraživanja.

Postoji sve veća potreba za obrambenom diplomacijom kako bi se potaknula suradnja između globalnog sjevera i globalnog juga. Unutar tog okvira, obrambena diplomacija pojavljuje se kao jedan od ključnih alata za promicanje međunarodnog mira i sigurnosti, povećanje komunikacije i poticanje suradnje država. Njena primjena ne samo da smanjuje vjerojatnost sukoba, već i doprinosi razvoju povjerenja i razumijevanja među vladama.

Posljednjih godina porasla je preventivna uloga obrambene

Modern defence diplomacy undergoes continuous adaptive evolution to changing conditions of operation and expands its scope of meaning. Therefore, conceptual regulation must be a “boundary condition” for understanding its contemporary roles and the possibilities of creative support for the state’s foreign policy by structures subordinate to the Ministry of National Defence. Scientific research plays an important role in this task.

There is a growing need for defence diplomacy to foster cooperation between the global North and the global South. Within this framework, defence diplomacy emerges as one of the key tools for promoting international peace and security, increasing communication, and fostering cooperation among states. Its application not only reduces the likelihood of conflict, but also contributes to the development of trust and understanding between governments.

In the recent years, the preventive role of defence diplomacy has grown as a means of achieving foreign policy goals and as a tool for shaping the security environment. When it is necessary to prevent an inter-state or intra-state armed conflict, the affected country uses its military capabilities to establish various forms of bilateral and multilateral cooperation and interaction with the governing institutions and leadership of the parties

diplomacije kao sredstva za postizanje vanjskopolitičkih ciljeva i kao alata za oblikovanje sigurnosnog okruženja. Kada je potrebno spriječiti međudržavni ili unutardržavni oružani sukob, zemlja koja utječe koristi svoje vojne sposobnosti kako bi uspostavila različite oblike bilateralne i multilateralne suradnje i interakcije s vladajućim institucijama i vodstvom uključenih strana (država, saveza, koalicija i nedržavnih aktera), čime se ublažava potencijal sukoba, čuvaju mirni odnosi između zaraćenih strana i stvara povoljnije sigurnosno okruženje.

Stoga je trajni cilj obrambene diplomacije angažiranje u smislenoj i obostrano korisnoj vojnoj suradnji kako bi se modificirala obrambena i vanjska sigurnosna politika drugih zemalja na način koji smanjuje vjerojatnost oružanog sukoba i sprječava buduće sukobe.

Neposrednija zadaća je uvjeriti uključene strane da se privremeno (ili trajno) dogovore da ne koriste svoje oružane snage za neprijateljstva i prihvate prijateljsku pomoć, što dovodi do poboljšanja vojnih sposobnosti, pretvarajući tako oružane snage u faktor za sveobuhvatno poboljšanje političkih odnosa i jačanje zajedničke sigurnosti. Obično aktivnosti suradnje planiraju viši vojni dužnosnici, a provode ih oružane snage; međutim, civilni elementi nacionalnog

involved (states, alliances, coalitions and non-state actors), thus mitigating the potential for conflict, preserving peaceful relations between warring parties and creating a more favourable security environment.

Therefore, the enduring goal of defence diplomacy is to engage in meaningful and mutually beneficial military cooperation in order to modify the defence and foreign security policies of other countries in a way that it reduces the likelihood of armed conflict and prevents future conflicts.

The more immediate task is to persuade the parties involved to agree, temporarily (or permanently), not to use their armed forces for hostilities and to accept friendly assistance, which leads to an improvement in military capabilities, thus transforming the armed forces into a factor for the overall improvement of political relations and the strengthening of common security. Cooperative activities are usually planned by senior military officials and implemented by the armed forces; however, civilian elements of the national defence system can also contribute significantly.

Defence diplomacy continues to be a dynamic force in navigating a changing global scene. The very essence of diplomacy is changing; the emergence of new technologies, especially

obrambenog sustava također mogu značajno doprinijeti.

Obrambena diplomacija i dalje je dinamična sila u snalaženju na promjenjivoj globalnoj sceni. Čitava bit diplomacije se mijenja; pojava novih tehnologija, posebno utjecaj društvenih medija, stvara nove komunikacijske kanale.

Ova tranzicija uključuje prilagodbu diplomacije novim oblicima i organizacijama. Zahtijeva integraciju raznih alata državnštva kako bi se učinkovito prevladale i riješile te poteškoće. U tom kontekstu, povijesni razvoj i trajni značaj bilateralnih i multilateralnih kontakata između obrambenih i vojnih dužnosnika, rasporedi obrambenih izaslanika, zajedničke vojne vježbe, sporazumi o obrambenoj suradnji i uspostavljanje Memoranduma o razumijevanju za opskrbu vojnom opremom i ugovora igraju ulogu u oblikovanju stalno promjenjivog krajolika međunarodnih odnosa.

Kako nove tehnologije nastavljaju mijenjati način na koji vojske djeluju samostalno i međusobno, budućnost obrambene diplomacije vjerojatno će vidjeti još inovativnije pristupe, poput korištenja umjetne inteligencije u jačanju međuvojnih interakcija i veće suradnje između vojnih i civilnih agencija.

Novi izazovi zahtijevaju novi pristup obrambenoj diplomaciji, koja sve više zahtijeva specijaliziranu obuku i

the influence of social media, is creating new channels of communication.

This transition involves the adaptation of diplomacy to new forms and organisations. It requires the integration of various tools of statecraft to effectively overcome and resolve these difficulties. In this context, the historical development and enduring importance of bilateral and multilateral contacts between defence and military officials, deployments of defence attachés, joint military exercises, defence cooperation agreements, and the establishment of Memoranda of Understanding for the supply of military equipment and contracts play a role in shaping the ever-changing landscape of international relations.

As new technologies continue to change the way militaries operate independently and with each other, the future of defence diplomacy is likely to see even more innovative approaches, such as the use of artificial intelligence to enhance military-to-military interactions and greater collaboration between military and civilian agencies.

New challenges require a new approach to defence diplomacy, which increasingly requires specialised training and education, including officers who will specialise in defence diplomacy. This especially applies to the constant and rapid changes in geopolitical reality and its understanding, the

obrazovanje, pa i časnike koji će se specijalizirati za obrambenu diplomaciju. Ovo se posebno odnosi na stalne i brze promjene geopolitičke realnosti i njezino razumijevanje, sve očitiji nedostatak mudrog državnčkog vodstva i upravljanja, kako na nacionalnim tako i multilateralnim razinama (UN, EU, NATO, OSCE, Vijeće Europe i drugi), koji usložnjavaju djelovanje obrambenih predstavnika i izaslanika u smislu jasnih i konzistentnih nacionalnih stajališta, odrednica međunarodnih odnosa. Isto tako, ponovno jačanje određenih ideologija koje ne osnažuju metode i tehnike djelovanja kao što su postizanje konsenzusa, pregovaranje, razumijevanje situacije kod drugih, poštovanje i prihvaćanje drugačijeg, usmjerenost prema budućnosti i boljitku čovječanstva.

Trebaju novi načini razmišljanja o novoj dimenziji prijetnji i nepredviđenih situacija, natjecanja i misija koje proizvode, kako bi se umanjio rizik i iskoristila prilika. Moraju se integrirati i osnažiti nove alternativne metode analize i razmišljanja koja osporavaju postojeće pretpostavke, proširuju analitičke filtre i omogućavaju fleksibilnije napore planiranja za suočavanje sa izazovima i mogućnostima budućnosti. **Moramo promijeniti ustaljeni način razmišljanja, moramo misliti nezamislivo.**

increasingly obvious lack of wise statesmanship and management, both at national and multilateral levels (UN, EU, NATO, OSCE, Council of Europe and others), which complicate the work of defence representatives and attachés in terms of clear and consistent national positions, determinants of international relations. Likewise, this also refers to the re-enhancing of certain ideologies which do not strengthen methods and techniques of action such as reaching consensus, negotiating, understanding the situation of others, respecting and accepting differences, and focusing on the future and rise of humanity.

New ways of thinking about the new dimension of threats and contingencies, the competitions and missions they produce, are needed in order to reduce risk and seize opportunity. New alternative methods of analysis and thinking which challenge existing assumptions, expand analytical filters, and enable more flexible planning efforts to meet the challenges and opportunities of the future must be integrated and empowered. **We have to change the established way of thinking, we have to consider the unthinkable.**

IZVORI / SOURCES:

1. <https://www.diplomacy.edu/topics/military-diplomacy/>
2. SECURITY DIMENSIONS ISSN 2353-7000 NO. 20; 2016 (179-194) DOI 10.24356/SD/20/9 Military Diplomacy and Its Present Functions PhDr. Erik Pajtinka, Ph.D. Matej Bel University in Banská Bystrica, SLOVAKIA
3. Strategos, 6(2), 2022, 61-77 UDK 32 UDK 355/359 Scientific review paper, Defence diplomacy and international relations, Davor Ćutić
4. CHAPTER 19 Defense Diplomacy, Frédéric Charillon, Thierry Balzacq and Frédéric Ramel
5. LITHUANIAN ANNUAL STRATEGIC REVIEW 2016-2017 Volume 15, Gediminas Grina* National Defence Foundation National Military Diplomacy and its Prospects
6. SECURITY DIMENSIONS International & National Studies NO. 20; 2016 (179-194) DOI 10.24356/SD/20/9 Military Diplomacy and Its Present Functions PhDr. Erik Pajtinka, Ph.D. Matej Bel University in Banská Bystrica, Slovakia
7. ScholarOne - THE IMPORTANCE OF DEFENSE DIPLOMACY FOR ARMED CONFLICT RESOLUTION Vassil Stankov1 IG S Rakovski National Defense College August 30, 2023
8. DEFENCE DIPLOMACY – AN IMPORTANT TOOL FOR THE IMPLEMENTATION OF FOREIGN POLICY AND SECURITY OF THE STATE Lech DRAB, PhD l.drab@akademia.mil.pl Faculty of National Security War Studies University, Warsaw, Poland
9. <https://warroom.army.warcolleg.edu/articles/military-diplomacy/>
10. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/diplomacija>
11. <https://peacekeeping.un.org/en/military>

IZDANJA HRVATSKOG DIPLOMATSKOGA KLUBA PUBLICATIONS OF THE CROATIAN DIPLOMATIC CLUB

Glasnik Hrvatskog diplomatskog kluba, dvomjesečnik, ISSN br. 1845-2876, izdaje Upravno vijeće HDK, izlazi od 24. 12. 2003.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2003. / The Day of Croatian Diplomacy
8 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2003.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2005. / The Day of Croatian Diplomacy
16 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2005.

Tvrtko Andrija Mursalo: Prvoimenovani hrvatski poklisari i veleposlanici od 1990. do danas, 28 str., ilustracije u bojama; Izdavači: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH, Hrvatski diplomatski klub, ISBN 978-953-7010-81-2, Zagreb 2007.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2008. / The Day of Croatian Diplomacy,
16 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2008.

Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga prva, CIP NSK 668619; 12 autora; 340 str., ilustracije u bojama; Izdavači: Hrvatski diplomatski klub, MATE d.o.o.; Zagreb, 2008.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2009. / The Day of Croatian Diplomacy
16 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2009.

Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga druga, CIP NSK 740281; devet autora; 320 str., ilustracije u bojama; Izdavači: Hrvatski diplomatski klub, MATE d.o.o.; Zagreb, 2010.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2010. / The Day of Croatian Diplomacy
16 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2010. Spomenica Hrvatskoga diplomatskog kluba

Deset godina Hrvatskoga diplomatskog kluba 2001. – 2011. uz dva desetljeća diplomacije Republike Hrvatske; 127 str., ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub; Zagreb 2011.

Deseta obljetnica Hrvatskog diplomatskog kluba uz dva desetljeća diplomacije Republike Hrvatske / Tenth anniversary of the Croatian Diplomatic Club within two Decades of the Republic of Croatia's Diplomacy 29. studenoga 2011.; 48 str., ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub; Zagreb 2011.

Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga treća, CIP NSK 785594; devet autora; 515 str., ilustracije u bojama; Izdavači: Hrvatski diplomatski klub, MATE d.o.o.; Zagreb, 2011.

Republika Hrvatska u Europskoj uniji i 100. rodendan počasnoga člana akademika Vladimira Iblera / Republic of Croatia in the European Union and Hundredth Birthday of CDC Honorary Member Academician Vladimir Ibler 27. lipnja 2013.; 96 str. ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub; Zagreb 2013.

Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2013. / The Day of Croatian Diplomacy
24 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2013.

- Kolinda Grabar Kitarović Hrvatska – dio euro-atlantskih integracija / Croatia – a part of euro-atlantic integration**, 38 str., ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub; Zagreb 2014.
- Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga četvrta**, CIP NSK 877675; deset autora; 399 str., ilustracije u bojama. Izdavači: Hrvatski diplomatski klub i MATE, d.o.o., Zagreb, 2014.
- Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2014. / The Day of Croatian Diplomacy** 32 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2014.
- Vinko kardinal Puljić - Sveta Stolica i Hrvati u Bosni i Hercegovini AD 1992-2015. / Holy See and Croats in Bosnia and Herzegovina A.D. 1992-2015**, 44 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2015.
- Petnaest godina Hrvatskoga diplomatskog kluba 2001-2016**, 217 str., ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub, Zagreb, 2016.
- Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2016. / The Day of Croatian Diplomacy** 36 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2017.
- Svečano obilježavanje Dana međunarodnog priznanja RH 15. siječnja 2018. Solemn Celebration of Day of International Recognition of the Republic of Croatia January 15th 2018**, 76 str. ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub, Zagreb, 2018.
- Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga peta**, CIP NSK 001011060; deset autora; 520 str., ilustracije u bojama. Izdavači: Hrvatski diplomatski klub i MATE, d.o.o., Zagreb, 2018.
- Svečano obilježavanje Dana Međunarodnoga priznanja RH 15. siječnja 2019. Solemn Celebration of the Day of International Recognition of the Republic of Croatia, January 15th 2019**; 74 str. ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub, Zagreb 2019.
- Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2019. / The Day of Croatian Diplomacy** 72 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2020.
- Svečano obilježavanje Dana Međunarodnoga priznanja RH 15. siječnja 2020. Solemn Celebration of the Day of International Recognition of the Republic of Croatia, January 15th 2020**; 52 str. ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub, Zagreb 2020.
- Dan hrvatske diplomacije 7. lipnja 2020. / The Day of Croatian Diplomacy** 48 str., ilustracije u bojama; Zagreb 2020.
- Proslave Dana međunarodnog priznanja Republike Hrvatske u organizaciji Hrvatskoga diplomatskoga kluba / Celebrations of the Day of international recognition of the Republic of Croatia organized by the Croatian diplomatic club**, 36 str. ilustracije u bojama; Zagreb 2021.
- Obilježavanje Dana hrvatske diplomacije 7. lipnja 2021. / Celebrating the Croatian diplomacy day**, 56 str. ilustracije u bojama; Zagreb 2021.
- Dvadeset godina Hrvatskoga diplomatskoga kluba 2001.-2021.**, 452 str., ilustracije u bojama; Izdavač: Hrvatski diplomatski klub, Zagreb, 2022.

Svečano obilježavanje Dana hrvatske diplomacije i 20. obljetnice Hrvatskog diplomatskog kluba, 7. lipnja 2022. / The Celebration of the Croatian Diplomacy Day and the 20th Anniversary of the Croatian Diplomatic Club, June 7th 2022; 56 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2022.

Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske, 15. siječnja 2023. / The Day of the International Recognition of the Republic of Croatia, January 15th 2023; 64 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2023.

Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske – prvo desetljeće – knjiga šesta, CIP NSK 001171331; devet autora; 416 str., ilustracije u bojama. Izdavači: Hrvatski diplomatski klub i MATE d.o.o., Zagreb, 2023.

Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske, 15. siječnja 2024. / The Day of the International Recognition of the Republic of Croatia, January 15th 2024; 52 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2024.

Svečano obilježavanje Dana hrvatske diplomacije, 7. lipnja 2024. / The Celebration of the Croatian Diplomacy Day, June 7th 2024; 68 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2024.

Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske, 15. siječnja 2025. / The Day of the International Recognition of the Republic of Croatia, January 15th 2025; 60 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2025.

Na putu prema 25. obljetnici (2022. – 2025.) / Approching the 25th Anniversary (2022. – 2025.); 100 str. ilustracije u bojama; Zagreb, 2025.

**DIPLOMATSKA
AKADEMIJA** ■

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I
EUROPSKIH POSLOVA

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH**

REPUBLIKA HRVATSKA

Ministarstvo vanjskih i
europskih poslova

Objavio Hrvatski diplomatski klub u Zagrebu kao izvanredno izdanje Glasnika Hrvatskog diplomatskog kluba - ISSN 1845-2876

Adresa nakladnika: Petretičev trg 2, 10000 Zagreb

Za nakladnika: Emilio Marin, predsjednik HDK, e-mail: predsjednik@hdk-cdc.hr

Urednik: Emilio Marin, e-mail: glasnik@hdk-cdc.hr

Tehnički urednici: Krešimir Žnidarić, Jure Tomičić

Fotografije: Krešimir Žnidarić, MVEP

Korektor: Ivana Kos

Tisak: Cerovski d.o.o.

Zagreb, travanj 2026.

Glasnik Hrvatskog diplomatskoga kluba
Izdaje Upravno vijeće HDK
Izlazi tromjesečno
Adresa nakladnika:
Petretićev trg 2, 10000 Zagreb
Tel. (01) 4599 401, fax: (01) 4599 455
E-mail: hdk@mvep.hr
Internet: <http://www.hdk-cdc.hr>
Za nakladnika: Emilio Marin, predsjednik HDK

Uredništvo:

Emilio Marin, predsjednik HDK, urednik
Milada Privora, članica UV HDK
Krešimir Žnidarić, tajnik HDK, tehnički urednik
Jure Tomićić, pridruženi član HDK, tehnički urednik

Žiro račun za uplatu članarine:

IBAN: HR03 2340 0091 1100 9271 6

DJELATNOST KLUBA PODUPIRU

REPUBLIKA HRVATSKA

Ministarstvo vanjskih i
europskih poslova

